

Baggrundsnotat til Frederiksberg Kommune – Bagudrettet sags gennemgang

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk/
KAHH@kl.dk

33703259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 1 af 62

Indhold

Baggrundsnotat til Frederiksberg Kommune – Bagudrettet sags gennemgang	1
Indhold	1
1. Indledning og baggrund	2
2. Kommissoriet for undersøgelsen	2
3. Sammenfatning	3
4. Om kommuners forpligtelse til at gennemgå sager i den kommunale forvaltning	3
4.1. Om kommunens forpligtelse til at gennemgå sager i den kommunale forvaltning af <i>egen drift</i> på <i>offentligretligt grundlag</i>	5
4.1.1. Offentlige myndigheders interne tilsynsforpligtelse	5
4.1.2. Om kommuners forpligtelse til af <i>egen drift</i> på <i>offentligretligt grundlag</i> at gennemgå sager i den kommunale forvaltning	8
4.2. Om kommunens forpligtelse til at gennemgå sager i den kommunale forvaltning af <i>egen drift</i> på <i>privatretligt grundlag</i> - Rejsning af en sag om erstatning eller tortgodtgørelse	12
4.2.1. Om sagsrejsning af <i>egen drift</i>	12
4.2.2. KL-konsulenternes vurdering	13
4.3. Om kommuners forpligtelse til på <i>offentligretligt grundlag</i> at gennemgå sager i den kommunale forvaltning <i>efter henvendelse</i>	14
4.3.1. Om kommuners forpligtelse til efter henvendelse at gennemgå sager i den kommunale forvaltning	14
4.3.2. KL-konsulenternes vurdering	17
4.3.3. Om kommunens besvarelse af henvendelser fra borgerne som led i <i>god forvaltningsskik</i>	17
4.3.4. KL-konsulenternes vurdering	24
4.4. Om kommunens <i>forpligtelse</i> til på <i>privatretligt grundlag</i> at gennemgå sager i den kommunale forvaltning efter henvendelse – erstatning og tortgodtgørelse	25
4.4.1. Gennemgang af sager om erstatning efter henvendelse	25
4.4.2. Behandling af sager om tortgodtgørelse	27
5. Om kommuners berettigelse til at gennemgå sager i den kommunale forvaltning af <i>egen drift</i> og efter henvendelse	29

5.1. Om kommuners berettigelse til af <i>egen drift</i> eller <i>efter henvendelse</i> på <i>offentligt grundlag</i> at gennemgå sager i den kommunale forvaltning	29
5.2. Om kommuners berettigelse til af <i>egen drift</i> eller <i>efter henvendelse</i> på <i>privatretligt grundlag</i> at gennemgå sager i den kommunale forvaltning .	33
5.2.1. Med hensyn til <i>ret</i> til at foretage en sådan gennemgang efter henvendelse med henblik på erstatning,	33
5.2.2. Tortgodtgørelse	44
5.2.3. KL-konsulenternes samlede konklusion – ret til sagsgennemgang på privatretligt grundlag efter henvendelse	55
6. Om forældelse	56
6.1. Indledning	56
6.2. Afgrænsning	56
6.3. Målestokken.....	57
6.3.1. Overblik.....	57
6.3.2. Fordringer	57
6.3.3. Forældelsesfristens længde	58
6.3.4. Forældelsesfristens begyndelsestidspunkt.	59
6.3.4. Praksis	61

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 2 af 62

1. Indledning og baggrund

Frederiksberg Kommune, v. familiechef Helle Østergaard Stisen, har rettet henvendelse til KL-konsulenterne, idet kommunen ønsker udarbejdet et eksternt juridisk responsum om kommunens forpligtelser og handlemuligheder i muligt fejlbehæftede sager i Familieafdelingen, for så vidt angår bagudrettet sagsgennemgang med henblik på reaktioner, som ikke går ud på at nå frem til rigtige afgørelser i sagerne.

Baggrunden for ønsket om et eksternt juridisk responsum er, at der er konstateret alvorlige fejl og mangler i sagsbehandlingen og dokumentationen i Frederiksberg Kommunes familieafdeling.

Frederiksberg Kommune har overfor KL-konsulenterne oplyst, at kommunen har iværksat en række tiltag til en *fremadrettet* genopretning af behandlingen af sager i Familieafdelingen. Denne genopretning skal sikre, at familier og børn modtager den rette hjælp og støtte, at der er dokumentation for den bevilgede støtte, samt at de sagsbehandlingsmæssige regler i serviceloven, retssikkerhedsloven og forvaltningsloven overholdes.

2. Kommissoriet for undersøgelsen

Den eksterne vurdering skal besvare følgende spørgsmål:

- De juridiske rammer for kommunens forpligtelse til af *egen drift* eller *efter henvendelse* at gennemgå Familieafdelingens sager med henblik på *andre reaktioner* end at nå frem til rigtige afgørelser i sagerne, fx med henblik på tortgodtgørelse.
- De juridiske rammer for kommunens ret til af *egen drift* eller *efter henvendelse* at gennemgå Familieafdelingens sager med henblik på *andre reaktioner* end at nå frem til rigtige afgørelser i sagerne, fx tortgodtgørelse.
- Hvis vurderingen er, at der består en sådan forpligtelse eller en sådan ret til gennemgang, hvor langt tilbage i tid, må/skal en sådan gennemgang da ske fra. Besvarelsen af dette spørgsmål omfatter bl.a. spørgsmål om forældelse.
- For så vidt der består en forpligtelse til at gennemgå Familieafdelingens sager, hvad er da rammerne for kommunens prioritering i forbindelse med gennemgangen af sagerne.

Responsummet skal afdække, hvordan kommunen i givet fald kan håndtere en sagsgennemgang bagudrettet, og hvilke forpligtelser, handlemuligheder, begrænsninger og opmærksomhedspunkter, der knytter sig hertil. Det skal blandt andet ses i sammenhæng med borgernes mulighed for at anlægge retssag mod kommunen.

Vurderingen skal ske på baggrund af relevant lovgivning, juridisk litteratur, rets- og ombudsmandspraksis og anden administrativ praksis. Vurderingen skal ikke forholde sig til konkrete sager i kommunen.

3. Sammenfatning

For KL-konsulenternes sammenfatning vedrørende kommunens pligt og ret til at gennemgå sager af egen drift og efter henvendelse henvises til særskilt notat.

4. Om kommuners forpligtelse til at gennemgå sager i den kommunale forvaltning

Frederiksberg Kommune har bl.a. bedt KL-konsulenterne beskrive de juridiske rammer for kommunens forpligtelse til af *egen drift* eller *efter henvendelse* at gennemgå Familieafdelingens sager med henblik på *andre reaktioner* end at nå frem til rigtige afgørelser i sagerne, fx med henblik på tortgodtgørelse.

Spørgsmålet besvares med den situation for øje, at anledningen til spørgsmålet er, at der i forvaltningen *generelt* er konstateret manglende fokus på forvaltningsretlige sagsbehandlingsregler – navnlig mangler vedrørende handleplan, børnesamtale og børnefaglige undersøgelser¹.

¹ Anledningen til genopretningsprojektet i Frederiksberg Kommune er efter det oplyste ikke konstaterede retlige mangler fx i form af underkendelse af

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 3 af 62

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 4 af 62

Der kan være flere anledninger til at kommunen bliver opmærksom på konkrete sager. Det kan fx ske som led i et internt tilsyn², eller det kan ske, hvis borgere henvender sig om konkrete sager.

Det ønskes således belyst, om der i sådanne situationer består en forpligtelse til at gennemgå forvaltningens sager dels *af egen drift*, dels *efter henvendelse fra en borger* i situationer, hvor den mulige reaktion på eventuelle fejl, som vil kunne vise sig ved en sådan gennemgang ikke består i nogen adgang eller forpligtelse til at nå frem til en rigtig afgørelse i sagen, fordi den pågældende afgørelse har udtømt sine retsvirkninger.

Det kan fx være

- en sag vedrørende et tidligere anbragt barn, som aktuelt er hjemgivet til forældrene, og hvor afgørelsen om anbringelse således ikke har nogen aktualitet
- en ældre sag om socialpædagogisk støtte til et barn i hjemmet, men hvor det pågældende barn i dag ikke aktuelt bor i hjemmet
- en sag vedrørende en handicappet borger, som for år tilbage har fået afslag på et hjælpemiddel, som ikke med mening kan tildeles borgeren i dag, fordi behovet for hjælpemidlet ikke længere er til stede.

Fælles for de omhandlede situationer er således, at en gennemgang af de pågældende sager i hvert fald ikke kan have til formål at munde ud i nye/ændrede/stadfæstede afgørelser. Det vil dog ikke kunne udelukkes på forhånd, at fx spørgsmål om erstatning kan have relevans, selv om afgørelsen har udtømt sine retsvirkninger. Det kunne være i det sidstnævnte eksempel, hvis borgeren har haft udgifter til hjælpemiddel og det viser sig, at afslaget var forkert, og kravet ikke er forældet.

Gennem de senere år har domstolene taget stilling til en række sager ("børnesager"), som har omhandlet kommuners tilsidesættelse af handle- og tilsynspligt i forhold til børn, hvor (sted)forældre eller plejeforældre er dømt for vold, vanrøgt og seksuelle overgreb.

Det er ikke denne form for tilsidesættelse af handle- og tilsynspligter kommissoriet tager sigte på, og spørgsmålet om erstatning og tortgodtgørelse i sådanne sager indgår derfor ikke i notatet.

Notatet er opbygget således:

I afsnit 4.1. – 4.2. behandles spørgsmålet om kommunens forpligtelse til af egen drift at gennemgå sager. Der sondres i den forbindelse mellem mulige

myndighedens retsopfattelse. Spørgsmål om underkendelse af myndighedens retsopfattelse ligger derfor uden for kommissoriet og behandles ikke selvstændigt i nærværende notat.

² Kommunens ledelse har generelt pligt til - på ulovreguleret grundlag - at føre tilsyn med om kommunens medarbejdere realiserer de opgaver og mål, som er pålagt kommunen, se nærmere om internt tilsyn i afsnit 4.1.1.1.

forpligtelser til en sådan gennemgang på offentligretligt grundlag (forvaltningsretlig genopretning) og mulige forpligtelser til en sådan gennemgang på privatretligt grundlag (erstatning og tortgodtgørelse).

Med hensyn til gennemgang på offentligretligt grundlag menes gennemgang, der baserer sig på regler og normer, der alene gælder for offentlige myndigheder, fx forvaltningsretlige regler om normer for god sagsbehandlingsskik. Med hensyn til gennemgang på privatretligt grundlag menes gennemgang, der baserer sig på regler og normer, der gælder både for private og offentlige myndigheder, fx aftaleret, som alene nævnes for eksemplets skyld, og erstatningsret, som er relevant for fremstillingen i dette notat.

Dernæst behandles i afsnit 4.3- 4.4. spørgsmål om kommunens forpligtelse til at gennemgå sager efter henvendelse. Der sondres også i den forbindelse mellem mulige forpligtelser til en sådan gennemgang på offentligretligt grundlag (forvaltningsretlig genopretning) og mulige forpligtelser til en sådan gennemgang på privatretligt grundlag (erstatning og tortgodtgørelse).

Derefter behandles under afsnit 5. spørgsmålet om kommunens ret til at gennemgå sager af egen drift og efter henvendelse, således at der under afsnit 5.1. behandles spørgsmål om ret til en sådan gennemgang på offentligretligt grundlag og under afsnit 5.2. behandles spørgsmål om ret til en sådan gennemgang på privatretligt grundlag.

I afsnit 6 gives et overblik over relevante regler om forældelsesfrister af betydning for bl.a. krav efter serviceloven og krav på erstatning eller tortgodtgørelse.

4.1. Om kommunens forpligtelse til at gennemgå sager i den kommunale forvaltning af *egen drift på offentligretligt grundlag.*

4.1.1. Offentlige myndigheders interne tilsynsforpligtelse

4.1.1.1. Om offentlige myndigheders interne tilsynsforpligtelse

Kommunalbestyrelsen har det overordnede ansvar for, at kommunen leverer de ydelser og iværksætter de foranstaltninger, som kommunen efter lovgivningen er forpligtet til. Kommunen skal inden for hvert forvaltningsområde sikre, at der er det nødvendige personale og de fornødne kompetencer til stede, og at opgaverne bliver løst inden for lovgivningens rammer, herunder de bevillingsmæssige rammer. Kommunens ledelse har generelt pligt til - på ulovreguleret grundlag - at føre tilsyn med om kommunens medarbejdere realiserer de opgaver og mål, som er pålagt kommunen³.

På børneområdet findes en lovreguleret tilsynspligt – ikke rettet mod medarbejderne, men direkte mod børn og unge ⁴. Efter servicelovens § 146 skal kommunalbestyrelsen føre tilsyn med de forhold, hvorunder børn og unge

³ Per Byrge Sørensen: Tilsyn og kontrol – hvor langt rækker forpligtelsen, Karnov Forlag 2019, 1. udgave, s. 16 og 259.

⁴ Ibid s. 157-160.

under 18 år samt vordende forældre i kommunen lever. Tilsynet skal føres på en sådan måde, at kommunen så tidligt som muligt kan få kendskab til de tilfælde, hvor det må antages, at der kan opstå et behov for særlig støtte til et barn umiddelbart efter fødslen.

Efter servicelovens § 148 fører kommunen endvidere tilsyn med de tilbud, den i forhold til den enkelte person har truffet afgørelse om, og kommunen skal løbende følge de enkelte sager for at sikre sig, at hjælpen fortsat opfylder sit formål. Serviceloven regulerer også mere konkret, hvordan tilsynet skal udøves, herunder krav til procedurer, frister og registrering, jf. servicelovens §§ 152-155b. Indholdet af tilsynsforpligtelsen er yderligere tydeliggjort med krav til sagsbehandlingen i vejledning nr. 9007 af 7. januar 2014 om særlig støtte til børn og unge og deres familier, kapitel 12, bl.a. i afsnit 279:

279. *I hver enkelt sag skal der foreligge fyldestgørende journalisering og dokumentation for den foretagne sagsbehandling samt de eventuelle foranstaltninger, der iværksættes. Det skal således fremgå tydeligt af personsagen, at eventuelle foranstaltninger er iværksat med hjemmel i servicelovens bestemmelser, at de lovpligtige sagsbehandlingsskridt efter serviceloven er overholdt samt, at der ved sagsbehandlingen er foretaget de nødvendige vurderinger, overvejelser og skøn.*

Det er vigtigt, at der i sagen føres en dækkende journal, både for at notatpligten overholdes, men også for at andre efterfølgende har mulighed for at sætte sig ind i sagen. Det hører også med til god forvaltningsskik, at det fremgår, hvem der har udfærdiget noteringer i journalen eller har udstedt erklæringer, udtalelser eller lignende til brug for sagen. Det er også vigtigt, at det i forbindelse med udfærdigelse af erklæringer fremgår, om disse er baseret på en egentlig undersøgelse af eller samtale med den, som erklæringen angår, eller om erklæringen er udfærdiget alene på allerede foreliggende skriftligt materiale eller foreliggende viden.

Kommunens ulovregulerede interne tilsyn går da bl.a. ud på af egen drift at føre tilsyn med, at bl.a. den lovregulerede tilsynspligt på børneområdet efterleves. Selve pligten til internt tilsyn nævnes i flere fremstillinger⁵. Per Byrge Sørensen, som mest udførligt behandler tilsyn og kontrol, formulerer pligten til internt tilsyn på denne måde:

*"Kommunaldirektøren [må] føre – eller lade andre føre tilsyn med, hvordan medarbejderne i samtlige niveauer...forvalter deres opgaver og reagere på oplysninger om fejl eller forsømmelser, som de derved kommer i besiddelse af"*⁶.

Med hensyn til konkretisering af, hvilke reaktioner myndigheden selv initierer på baggrund af tilsynet, nævnes rejsning af sager om diskretionære eller disciplinære reaktioner i forhold til de ansvarlige medarbejdere⁷ og rejsning af de konkrete kontrolsager (afgørelsessager) om støtte⁸, som de foreliggende

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 6 af 62

⁵ Bl.a. Garde m.fl. Forvaltningsret - Almindelige emner (DJØF 2016), s. 35

⁶ Tilsyn og kontrol, s. 340 og 361 (De ledende embedsmænds ansvar).

⁷ Tilsyn og kontrol, s. 342 (De ledende embedsmænds ansvar)

⁸ Tilsyn og kontrol, s 165 (Tilsynet med børn og unge i kommunen)

oplysninger giver anledning til. Kontrolsager tager sigte på fremadrettet at fastholde eller genskabe den rigtige afgørelse, når lovgivningens betingelser bringes i anvendelse over for den tilstand, som reelt foreligger.⁹ Dette må forstås sådan, at forvaltningen skal foretage de sagsskridt, som lovgivningen direkte foreskriver eller som skønnes nødvendige for at kunne træffe den materielle rigtige afgørelse. Dette betyder modsat også, at forvaltningen i denne henseende ikke har pligt til at foretage sagsskridt, som ikke er nødvendige for den afgørelse, der skal træffes.

Det siger sig selv, at den interne tilsynsforpligtelse til at sørge for, "at der etableres hensigtsmæssige forretningsgange [...] som sikrer, at de afgørelser, der træffes [...] er af så høj kvalitet som muligt både set i forhold til lovgivningens regler og til formålet med den [...] udøvede virksomhed"¹⁰ indebærer en tilsvarende forpligtelse til, når tilsynet viser, at de eksisterende forretningsgange er utilstrækkelige eller ikke efterleves, at bringe selvsamme forretningsgange og praksis på det nødvendige niveau.

Der ses hverken i Per Byrge Sørensens fremstilling eller andre fremstillinger¹¹ at være gjort bemærkninger om, at reaktioner på internt tilsyn også indebærer en generel pligt til - uden for de rejste kontrolsager - i andre konkrete sager at foranstalte undersøgelse af, om der i disse andre sager skulle være begået fejl. Det afgørende er således, om der er konkret (modsat generel) anledning til at foranstalte undersøgelse af de enkelte sager.

Med hensyn til konkrete kontrolsager, må man som anført indlede de kontrolsager, som det interne tilsyn giver anledning til. I den forbindelse er det værd at hæfte sig ved bestemmelsen i servicelovens § 148, stk. 2.

Det forhold, at servicelovens § 148, stk. 2¹², kræver, at kommunen har pligt til løbende at følge de enkelte sager for at sikre sig, at hjælpen fortsat opfylder sit formål, må anses som udtryk for - hvilket er helt naturligt på det sociale område - at beslutninger vedrørende de enkelte sager efter kortere eller længere tid kan have udtømt deres betydning.

Det fremgår i den forbindelse af servicelovens § 70, at kommunen skal følge op senest 3 måneder efter, at den har truffet afgørelse om en foranstaltning

⁹ Tilsyn og kontrol, s. 253 (Tilsyn med egne afgørelser)

¹⁰ Tilsyn og kontrol, s. 342 (De ledende embedsmænds ansvar) - henvisning til citat fra responsum af Bent Unmack Larsen, 1995, om styrelseschefens ansvar

¹¹ Fenger m.fl. - Forvaltningsret (DJØF 2018, 1. udgave); Garde, m.fl. - Forvaltningsret Almindelige Emner (DJØF 2016, 6. udgave); Bønsing - Almindelige forvaltningsret (DJØF 2013, 3. udgave); Jon Andersen - Socialforvaltningsret (DJØF 2019, 7. udgave); Bent Christensen - Prøvelse (DJØF 1994, 2. udgave).

¹² Indholdet af forpligtelsen er nærmere beskrevet i vejledning nr. 9007 af 7. januar 2014 om særlig støtte til børn og unge og deres familier (Vejledning nr. 3 til serviceloven), afsnit 203ff.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 7 af 62

og derefter med højst 6 måneders mellemrum. Det gælder både med hensyn til eventuel ændring af foranstaltningen og revision af fx handleplanen.

Det tjener derfor så meget desto mindre noget formål efter serviceloven, at en generel risiko for sagsbehandlingsfejl i forvaltningens sager på det sociale område skulle føre til, at kommunen som reaktion på sit interne tilsyn skulle undersøge konkrete sager for sagsbehandlingsfejl, der ikke har betydning for et aktuelt behov for hjælp.

4.1.1.2. KL-konsulenternes vurdering

Offentlige myndigheder skal føre et internt tilsyn med myndighedens virksomhed. Formålet med internt tilsyn er at sikre rigtige afgørelser fremadrettet.

Det er på ovenstående baggrund KL-konsulenternes vurdering, at der ikke med udgangspunkt i forpligtelsen til internt tilsyn består nogen afledt forpligtelse til at foretage en generel gennemgang af forvaltningens sager med henblik på at undersøge, om der er begået sagsbehandlingsfejl. Det er desuden KL-konsulenternes vurdering, at der ikke med udgangspunkt i forpligtelsen til internt tilsyn består nogen afledt forpligtelse til at undersøge konkrete sager for sagsbehandlingsfejl, der ikke har betydning for et aktuelt behov for hjælp.

Det er således KL-konsulenternes vurdering, at pligten til at føre internt tilsyn ikke medfører pligt til at gennemgå sager med henblik på andre reaktioner end at nå frem til rigtige afgørelser i sagerne.

Nedenfor følger under afsnit 4.1.2. en nærmere gennemgang af spørgsmålet om kommunens mulige forpligtelse til af egen drift på generelt forvaltningsretligt grundlag at gennemgå konkrete sager i den kommunale forvaltning

4.1.2. Om kommuners forpligtelse til af egen drift på offentligretligt grundlag at gennemgå sager i den kommunale forvaltning

4.1.2.1. Om kommuners forpligtelse til på egen drift at gennemgå sager i den kommunale forvaltning

Der findes, ud over det ovenfor anførte om internt tilsyn, omfattende juridisk litteratur om offentlige myndigheders forpligtelse til af egen drift at gennemgå forvaltningens sager¹³.

¹³ Der henvises bl.a. til Bent Christensen, Forvaltningsret – prøvelse, 2. udgave, 1994, kapitel VII Prøvelse foretaget af det udstedende organ. Tilbagekaldelse, genoptagelse, ændring (s. 189 ff.).

Niels Fenger, Forvaltningsret, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2018, kapitel 23, afsnit 3, (Tilbagekaldelse), herunder særligt afsnit 3.4. (Uregulerede tilfælde – tilbagekaldelse ud fra almindelige forvaltningsretlige grundsætninger). Kapitel 23, afsnit 3, indledes (s. 1982) med at "Ved tilbagekaldelse forstås det forhold, at den udstedende forvaltningsmyndighed af egen drift ændrer sin egen, gyldig, afgørelse..."

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 8 af 62

Ofte tales i den forbindelse om genoptagelse af sager, forstået som et spørgsmål om *sagsrejsning*¹⁴.

Denne sagsrejsning kan ske på myndighedens eget initiativ (eller fx andre myndigheders) men kan også ske på borgerens initiativ – i så fald tales om remonstration, jf. herom nedenfor under afsnit 4.3.

En genoptagelse kan munde ud i en række forskellige reaktioner, herunder tilbagekaldelse eller ændring af en afgørelse, i stadfæstelse eller annullation af afgørelsen.

KL-konsulenterne har overvejet, om der kan bestå en forpligtelse til at foretage en gennemgang af forvaltningens sager med henblik på over for borgeren at undskylde fejl, som forvaltningen måtte finde.

Fælles for den juridiske litteratur, der behandler spørgsmålet om offentlige myndigheders forpligtelse til at genoptage sager er imidlertid, at de netop omhandler situationer, hvor de faktiske forhold tilsiger, at en genoptagelse kan have en retlig betydning for den pågældende borger enten for at stadfæste den pågældende afgørelse, som endnu har aktualitet, eller for at tilbagekalde, ændre eller annullere den.

Der kan i den forbindelse bl.a. henvises til Garde m.fl., Forvaltningsret – Sagsbehandling, s. 124, 8. udgave, 2019), hvoraf fremgår følgende:

”En myndighed kan have pligt til at genoptage en afgjort sag, hvis der fremkommer nye oplysninger, som myndigheden ikke var bekendt med på tidspunktet for den oprindelige afgørelse og som i givet fald må antages at ville have medført en væsentlig anden vurdering af sagen. Myndigheden vil i en sådan situation normalt være forpligtet til at genoptage sagen med henblik på at få de nye oplysninger verificeret og med henblik på en stillingtagen til, om den oprindelige afgørelse kan eller skal ændres.” (KL-konsulenternes understregning).

Bent Christensen¹⁵ behandler kort spørgsmålet om, i hvilket omfang det udstedende forvaltningsorgan har pligt til nu at starte en proces, der kan føre til tilbagekaldelse og hvilke pligter, der påhviler forvaltningsorganet under denne proces.

Der kan videre henvises til Karsten Revsbech & Jens Garde m.fl., Forvaltningsret – Almindelige emner, 6. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2016, kapitel 8. Kapitlet indledes (s. 517) med en bemærkning om, at kapitlet behandler den form for omgørelse af en forvaltningsafgørelse, der foretages af myndigheden selv og – i hvert fald formelt set – på dennes initiativ.

¹⁴ Jens Garde m.fl., Forvaltningsret Almindelige Emner, 6. udgave 2016, s. 558.

¹⁵ Bent Christensen, Prøvelse, 2. udgave 1994, s. 227 ff.

Bl.a. anføres (s. 228), at ”Hvis de retningslinier, der er søgt beskrevet i afsnit 6-8 ovenfor [omhandler hhv. oprindelige hjemmelsmangler og senere ændringer i faktum, ændringer i jus, sagsbehandlingsmangler], hindrer eller med rimelig sandsynlighed ser ud til at ville hindre, at prøvelsens resultat kan blive annullation eller rettelse, går pligten til at prøve næppe længere end til en sagsbehandling, der lige netop overbeviser herom.”

Hvor det står klart, at de foreliggende omstændigheder ikke har retlig betydning, idet der ikke kan blive tale fx om ændring af en afgørelse – fx fordi den for længst har udtømt sine retsvirkninger, eller fordi forholdene har ændret sig, jf. det ovenfor anførte om løbende tilsyn med foranstaltninger – vil der således ikke være nogen pligt for myndigheden til at iværksætte en gennemgang af sagen.

Videre anføres (s. 229), at ”Det er vanskeligt at sige noget generelt om, i hvilket omfang prøvelsesorganet selv har pligt til at starte prøvelsen...” og videre samme side ”Hvor de retningslinier, der er skildret i afsnit 6 og 7, præges af, at det materielt rigtige – retshåndhævelsen – tillægges særlig stor vægt, således ved opkrævning, er det vistnok en tilbøjelighed at gå ud fra, at det udstedende forvaltningsorgan har en pligt til at prøve, hvis det bliver opmærksom på oprindelige hjemmelsmangler, eller jus ændres. Og måske gælder der en almindelig regel om, at et forvaltningsorgan, der bliver opmærksom på, at det selv har begået noget, der kan betegnes som en fejl, har pligt til i hvert fald at starte en prøvelse.”

Det anførte må efter KL-konsulenternes vurdering forudsætte, at den fejlbehæftede afgørelse med mening fx kan ændres og vil således ikke gælde i en situation, hvor afgørelsen har udtømt sine retsvirkninger.

Steen Bønsing anfører følgende¹⁶: ”Som udgangspunkt har en forvaltning ikke nogen pligt til i almindelighed at genbehandle en allerede afsluttet sag. Der skal noget særligt til, før der indtræder en sådan pligt. Samtidig må man dog sige, at der altid er en pligt til at overveje, om grundlaget (jf. straks nedenfor) for at genoptage er til stede. Men krav på en egentlig genoptagelse er der kun, hvis de nedenstående betingelser er opfyldt. Forvaltningen har pligt til at genoptage en sag, hvis der foreligger væsentlige nye forhold (nova). Dette kan angå nye retlige eller faktiske forhold, og der gælder ingen frister for ulovbestemt remonstration. Nye retlige forhold kan være ny lovgivning (der har tilbagevirkende kraft) eller ny rets- eller administrativ praksis. Ny praksis kan fx være, hvis en fortolkning eller et skønskriterium bliver underkendt ved domstolene, en overordnet administrativ instans, ombudsmanden el. lign. i et spørgsmål, der har betydning for den sag, der remonstreres.

...

...

Endelig har Ombudsmanden antaget, at en forvaltning er forpligtet til at genoptage en sag, hvis der påvises væsentlige sagsbehandlingsfejl, fx partshøring, sagsoplysning, inhabilitet m.v. Sagsbehandlingsfejlen skal formentlig

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 10 af 62

¹⁶ Almindelig forvaltningsret, 3. udgave 2013, s. 333 ff.

have en væsentlighed, der har betydning for afgørelsen. Omfanget af denne antagelse er dog noget usikkert...”

I en note henvises bl.a. til FOB 1980.735¹⁷.

Spørgsmålet om offentlige myndigheders forpligtelse til af egen drift at genoptage sager er endvidere behandlet i forskellig praksis fra såvel administrative myndigheder, Folketingets Ombudsmand som i retspraksis.

Fælles for den praksis, der behandler spørgsmålet om offentlige myndigheders forpligtelse til at genoptage sager, er imidlertid, at også den omhandler situationer, hvor genoptagelse kan få retlig betydning og således kan ske med henblik på overvejelser om fx tilbagekaldelse eller ændring af afgørelsen.

Af Ombudsmandspraksis kan foruden den allerede nævnte FOB 1980.735 bl.a. peges på FOB 2016.33, hvor Ombudsmanden fandt, at en kommune havde pligt til at omgøre oprindelige afgørelser og efterbetale ydelser. Der var tale om retlige mangler ved afgørelserne (meddelelsesfejl). Ombudsmandens udtalelse kan hentes [her](#).

Af retspraksis kan bl.a. peges på U 2000.1953 H om tilbagebetaling af gebyrer opkrævet i strid med EU-retten.

Senest kan fra administrativ praksis henvises til Social- og Indenrigsministeriets skrivelse af 6. februar 2020 om fejl i satser, hvor en genoptagelse vil kunne føre til efterbetaling, jf. skrivelsens afsnit 5.5. Skrivelsen kan findes [her](#) via Retsinfo.

Det ses ikke behandlet hverken i den juridiske litteratur eller i rets-, administrativ, - eller ombudsmandspraksis, at der skulle gælde en forpligtelse til af egen drift at gennemgå sager med henblik på at *undskylde* fejl man måtte finde.

4.1.2.2. *KL-konsulenternes vurdering*

Ulovbestemte forvaltningsretlige regler om genoptagelse af forvaltningens sager har til formål at undersøge, om afgørelsen skal stadfæstes, ændres, eller tilbagekaldes.

Reglerne indebærer en pligt for myndigheder til at genoptage sager, hvis der foreligger væsentlige nye forhold, som indebærer mulighed for, at myndigheden ændrer sin afgørelse.

¹⁷ [FOB 1980.735](#) omhandlede en sag i Landsskatteretten om en borgers skatteansættelse, hvor myndigheden havde lagt vægt på forkerte oplysninger. Ombudsmanden henstillede til, at Landsskatteretten genoptog sagen, hvilket skete. Landsskatteretten stadfæstede under den senere sagsbehandling afgørelsen.

KL-konsulenterne bemærker, at den afgørelse om skatteansættelse, som sagen omhandlede, potentielt lod sig ændre som led i en genoptagelse. I den konkrete sag stadfæstede Landsskatteretten sin afgørelse.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 11 af 62

Det er KL-konsulenternes vurdering, at der hverken i den juridiske litteratur eller i administrativ-, ombudsmands eller retspraksis, er holdepunkter for at antage, at der skulle bestå en forpligtelse for kommunen til af egen drift på offentligretligt grundlag – uden anden anledning end den i indledningen nævnte konstatering af, at der har været et generelt manglende fokus på forvaltningsretlige sagsbehandlingsregler – at gennemgå forvaltningens sager med henblik på *andre reaktioner* end at nå frem til rigtige afgørelser i sagerne. Der ses således heller ikke at være litteratur som understøtter dette, herunder at der skulle gælde en forpligtelse til af egen drift at gennemgå sager med henblik på at undskylde fejl man måtte finde.

Der følger således ikke af de ulovbestemte regler om genoptagelse nogen forpligtelse til af egen drift at gennemgå sager med henblik på andre reaktioner end at nå frem til rigtige afgørelser i sagerne, herunder fx undskyldninger.

Det er KL-konsulenternes vurdering, at der ikke består nogen pligt til at foretage sagsgennemgang, hvor afgørelsen har udtømt sine retsvirkninger, dvs. ikke længere har nogen betydning.

En sådan forpligtelse følger endvidere ikke af offentlige myndigheders forpligtelse til at føre intern kontrol med myndighedens virksomhed.

4.2. Om kommunens forpligtelse til at gennemgå sager i den kommunale forvaltning af egen drift på privatretligt grundlag - Rejsning af en sag om erstatning eller tortgodtgørelse.

Ovenfor er behandlet spørgsmål om kommunen forpligtelse til af egen drift på offentligretligt grundlag at gennemgå forvaltningens sager med henblik på andre reaktioner end at træffe de rigtige afgørelser. Under afsnit 4.2. behandles spørgsmålet om kommunens forpligtelse til af egen drift på privatretligt grundlag af foretage en sådan sagsgennemgang. Med privatretligt grundlag menes gennemgang, der baserer sig på regler og normer, der gælder både for private og offentlige myndigheder, fx erstatningsret.

Offentlige myndigheder, herunder kommuner, kan efter retspraksis ifalde erstatningsansvar for deres skadevoldende handlinger i forbindelse myndighedsudøvelse¹⁸. Det er heller ikke udelukket, at offentlige myndigheder kan ifalde ansvar for ikke økonomisk skade i form af tortgodtgørelse. Derfor er det relevant at se på, om kommunen kan være forpligtet til af egen drift at rejse en sag om erstatning eller tortgodtgørelse.

4.2.1. Om sagsrejsning af egen drift

Indledningsvis bemærkes, at sager om erstatning og tortgodtgørelse ikke skal behandles som afgørelsessager i forvaltningslovens forstand, da erstatning i denne sammenhæng ikke hviler på offentligretligt grundlag (modsat fx erstatning for erhvervsevnetab efter arbejdsskadesikringsloven). Det samme gør sig gældende med hensyn til tortgodtgørelse.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 12 af 62

¹⁸ Pagh m.fl. Offentlige myndigheders erstatningsansvar, DJØF 2019, s. 16

Krav om erstatning og tortgodtgørelse skal vurderes på grundlag af privatretlige regler¹⁹, og det kan derfor forekomme misvisende med en overskrift om sagsrejsning, som almindeligvis angår afgørelsessager. I denne sammenhæng skal sagsrejsning derfor blot forstås som iværksættelse af en undersøgelse med henblik på myndighedens stillingtagen.

Krav om erstatning eller tortgodtgørelse er en obligationsretlig fordring, som stiftes på privatretligt grundlag ved en skadevoldende handling, når de almindelige erstatningsbetingelser henholdsvis betingelser for tortgodtgørelse er opfyldt. Selv om en fordring måtte være stiftet, effektueres den kun, hvis den gøres gældende af fordringshaveren.

En erstatningssag eller en sag om tortgodtgørelse vil derfor blive indledt, såfremt en skadelidte gør fordringen på erstatning eller tortgodtgørelse gældende. Det erstatningsretlige udgangspunkt er således, at tab som følge af en skade forbliver på den, der rammes af skaden. Kun hvis erstatningsbetingelserne er opfyldt, kan dette udgangspunkt fraviges²⁰. Herom anføres i Offentlige myndigheders erstatningsansvar nærmere²¹:

"I en tid, hvor mange mennesker tilsyneladende forventer, at stat og offentlige myndigheder holder "uskyldige" borgere skadesløse, er det vigtigt at huske, at erstatningsrettens udgangspunkt er, at skadelidte må bære tabet, medmindre skadelidte er forsikret, eller det på grundlag af erstatningsbetingelserne er muligt for skadelidte at overvælge tabet på skadevolder. Erstatningsansvar for fortrædeligheder, der rammer andre, er således ikke reglen, men undtagelsen, der kun gælder når erstatningsbetingelserne er opfyldt."

En kommune vil derfor som anført ovenfor ikke af egen drift skulle undersøge, om der skulle være stiftet en fordring på erstatning eller tortgodtgørelse. Krav om erstatning og tortgodtgørelse skal gøres gældende af den, der mener at have et sådant krav, før en stillingtagen fra kommunens side bliver aktuel.

4.2.2. KL-konsulenternes vurdering

Det erstatningsretlige udgangspunkt er, at tab som følge af en skade forbliver på den, der rammes af skaden. Kun hvis erstatningsbetingelserne er opfyldt, kan dette udgangspunkt fraviges. Det samme gør sig gældende med hensyn til tortgodtgørelse.

Krav om erstatning og tortgodtgørelse skal gøres gældende af den, der mener at have et sådant krav, før en stillingtagen fra kommunens side bliver aktuel.

På denne baggrund er det KL-konsulenternes vurdering, at der ikke efter gældende ret består nogen forpligtelse for kommunen til af egen drift på privatretligt grundlag at foretage en nærmere sagsgennemgang med henblik på, om borgeren som følge af eventuelle fejl fra kommunens side vil kunne rette krav om erstatning eller tortgodtgørelse mod kommunen.

¹⁹ Fenger m.fl., Forvaltningsret (DJØF 2018), s. 84.

²⁰ Bo von Eyben m.fl.: Lærebog i Erstatningsret (DJØF 2015), s. 24.

²¹ Peter Pagh m.fl.: Offentlige myndigheders erstatningsansvar (DJØF 2017), s. 29

En kommune vil derfor ikke have pligt til af egen drift at undersøge, om der skulle være stiftet en fordring på erstatning eller tortgodtgørelse.

4.3. Om kommuners forpligtelse til på offentligretligt grundlag at gennemgå sager i den kommunale forvaltning efter henvendelse

Ovenfor i afsnit 4.1. og 4.2. er behandlet spørgsmålet om kommunens forpligtelse til af egen drift at gennemgå forvaltningens sager med henblik på andre reaktioner end at træffe rigtige afgørelser.

Nedenfor behandles spørgsmålet om kommunens forpligtelse til at foretage en sådan sags gennemgang efter henvendelse. I afsnit 4.3. behandles spørgsmålet om kommunens forpligtelse til på offentligretligt grundlag at foretage sags gennemgang efter henvendelse, og i afsnit 4.4. behandles spørgsmålet om kommunens forpligtelse sådan sags gennemgang på privatretligt grundlag (erstatning og tortgodtgørelse).

Under afsnit 4.3, behandles i afsnit 4.3.1.- 4.3.2. spørgsmålet om en egentlig forpligtelse for kommuner til på offentligretligt grundlag efter henvendelse at gennemgå sager i den kommunale forvaltning. I afsnit 4.3.3.-4-3-4. behandles spørgsmålet om kommuners "forpligtelse" til efter god forvaltningsskik at besvare henvendelser fra borgere.

4.3.1. Om kommuners forpligtelse til efter henvendelse at gennemgå sager i den kommunale forvaltning

KL-konsulenterne har under afsnit 4.1. behandlet spørgsmålet om offentlige myndigheders pligt til på offentligretligt grundlag af gennemgå sager i forvaltningen af egen drift. Det kan herefter være relevant at se på, hvad der gælder, når borgere henvender sig til forvaltningen med anmodning herom.

Det er KL-konsulenternes vurdering, at det følger af det almindelige saglighedskrav og god forvaltningsskik, at forvaltningen skal besvare en henvendelse fra en borger.

Som ovenfor nævnt benævnes offentlige myndigheders genoptagelse af sager, når det sker på borgerens initiativ, "remonstration".

Også spørgsmål om remonstration og offentlige myndigheders forpligtelser i den forbindelse er grundigt behandlet i den juridiske litteratur²².

²² Bl.a. kan henvises til Niels Fenger, Forvaltningsret, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2018, kapitel 23, afsnit 2 (Remonstration), der (s. 1066) indledes med, at "Ved remonstration forstås det forhold, at en borger – typisk en adressat for en forvaltningsafgørelse eller en anden part i en forvaltningssag – henvender sig til en forvaltningsmyndighed, der har behandlet og afsluttet en sag, og anmoder myndigheden om at genoptage sagen med henblik på, at der træffes en ny afgørelse i sagen, som den pågældende borger ønsker."

Der kan endvidere henvises til Karsten Revsbech & Jens Garde m.fl., Forvaltningsret – Almindelige emner, 6. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2016, s. 297.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 15 af 62

Generelt gælder, at spørgsmålet om borgernes krav på genoptagelse (og myndighedernes forpligtelser i den situation) omhandler situationer, hvor en ny realitetsbehandling af sagen har retlig betydning i forhold til fx at stadfæste eller ændre den pågældende afgørelse.

Hos Fenger, (Forvaltningsretten, s. 1072 ff.), beskrives forholdet således:

"Uden for de lovbestemte ordninger har borgeren ikke i alle tilfælde krav på en ny realitetsbehandling af sagen. Det må i almindelighed antages, at borgeren i forbindelse med ulovbestemt remonstration har retskrav på genoptagelse og ny realitetsbehandling af sagen i tilfælde, hvor der i forbindelse med genoptagelsesansøgningen fremkommer nye faktiske oplysninger af så væsentlig betydning for sagen, at der er en vis sandsynlighed for, at sagen ville have fået et andet udfald, hvis oplysningerne havde foreligget i forbindelse med myndighedernes oprindelige stillingtagen til sagen." (KL-konsulenternes understregning).

Om de sagskridt en myndighed kan være forpligtet til at gøre i den forbindelse skriver Bent Christensen, Prøvelse, 1994, (s. 228) følgende:

"Hvis en forvaltningsakts adressat tager initiativet til en prøvelse, er udgangspunktet, at forvaltningsorganet har pligt til at sætte prøvelsen i gang, hvis adressaten kommer med noget nyt, især nye oplysninger, men evt. også ny argumentation. Ombudsmanden synes at mene, at dette også gælder, når adressaten påberåber sig sagsbehandlingsfejl. Hvilken indsats, der herefter kræves af prøvelsesorganet, afhænger vistnok især af prøvelsesorganets bedømmelse af sandsynligheden for annullation eller rettelse. Men det spiller også en rolle, hvilke grunde til evt. ændring der synes at foreligge. Påberåbelse af oprindelige hjemmelsmangler eller ændret regelgrundlag kræver nok større indsats fra prøvelsesorganet, end hvor der påberåbes ændrede fakta eller ændret afvejning eller sagsbehandlingsfejl." (KL-konsulenternes understregning)

Den foreliggende ombudsmandspraksis om ulovbestemt remonstration og myndighedernes forpligtelser i den forbindelse understøtter det allerede nævnte om, at genoptagelse på baggrund af ansøgning herom fra borgere, omhandler overvejelser om fx ændring af den afgørelse, der anmodes genoptaget.²³

²³ Bl.a. kan nævnes [FOB 2006.436](#) (arbejdsskadesag – eksempel på nye faktiske oplysninger i sag om erhvervsevnetab), hvor Ombudsmanden bl.a. udtalte, at *"Uden for de tilfælde der reguleres af sådanne lovbestemte remonstrationsordninger, har borgeren ikke altid krav på at myndigheden foretager en ny realitetsbehandling af sagen. Der må dog antages at gælde en ulovbestemt adgang til genoptagelse hvis der i forbindelse med genoptagelsesansøgningen fremkommer nye faktiske oplysninger af så væsentlig betydning for sagen at der er en vis sandsynlighed for at sagen ville have fået et andet udfald hvis oplysningerne havde foreligget i forbindelse med myndighedernes oprindelige stillingtagen til sagen. Genoptagelse på ulovbestemt grundlag kan dernæst komme på tale hvis der fremkommer væsentlige nye retlige forhold, dvs. en væsentlig ændring med tilbagevirkende kraft i det retsgrundlag der forelå på tidspunktet for den oprindelige afgørelse. Endelig kan myndigheden have pligt til at genoptage sagen hvis der*

Berigtigelse

Uafhængigt af det ovenfor anførte om genoptagelse, har borgerne efter databeskyttelsesforordningens artikel 16 ret til berigtigelse af forkerte oplysninger. Borgerne har efter den samme bestemmelse desuden ret til under hensyntagen til formålene med behandlingen at få fuldstændiggjort ufuldstændige personoplysninger, bl.a. ved at fremlægge en supplerende erklæring.

Udtrykket "under hensyntagen til formålet med behandlingen" må forstås sådan, at fuldstændiggørelsen har betydning for en sag.

Kommunens stillingtagen til en berigtigelse er i sig selv en forvaltningsretlig afgørelse, som kan påklages Datatilsynet. Der er ingen klagefrist.

Retten til berigtigelse indebærer, at en borger i tilfælde af, at det kan fastslås, at en registreret oplysning om borgeren er forkert, har ret til at få noteret hos kommunen, at oplysningen er forkert, og hvad der i stedet er rigtigt²⁴. Borgere har derimod ikke ret til at få forkerte oplysninger slettet hos offentlige myndigheder²⁵.

Retten til berigtigelse omfatter ikke faglige eller subjektive vurderinger, fx en socialrådgivers opfattelse af et anbringelsesforløb²⁶ eller en skoleinspektørs indberetning af en elevs fravær²⁷.

Retten til berigtigelse angår kun oplysninger om den pågældende borger selv. Åbenbart grundløse anmodninger kan afvises²⁸. Det er kommunen der har bevisbyrden for, at der er tale om åbenbart grundløse anmodninger.

Det er ikke afgørende for retten til berigtigelse, at der er tale om oplysninger, der ligger langt tilbage i tiden. Hvis de forkerte oplysninger fortsat er registreret i kommunen, har borgeren krav på at henvendelsen om berigtigelse behandles.

Fristen for berigtigelse er en måned.

foreligger ikke uvæsentlige sagsbehandlingsfejl." I den konkrete sag, henstillede Ombudsmanden til myndighederne at de genoptog borgerens sag om erstatning som følge af arbejdsskaden.

²⁴ Justitsministeriets svar af 14. maj 1999 på spm. 122 til L 44 – persondataloven, som fortsat er gældende.

²⁵ GDPR art. 17, stk. 3, litra b.,

<https://www.datatilsynet.dk/tilsyn-og-afgoerelser/afgoerelser/2019/jul/klage-over-manglende-sletning/>

²⁶ Datatilsynets afgørelse, j.nr. 2006-313-0376

²⁷ Udtalelse fra Folketingets Ombudsmand omtalt i Persondataloven med kommentarer (DJØF 2015), s. 532

²⁸ art. 12, stk. 5, litra b

4.3.2. KL-konsulenternes vurdering

KL-konsulenterne kan konstatere, at de forpligtelser, som følger af den almindelige forvaltningsret, bortset fra retten til berigtigelse, omhandler den situation, at en borger henvender sig med anmodning om genoptagelse af en sag med henblik på, at myndigheden træffer en anden afgørelse.

Den prøvelsesindsats, som kommunen i en sådan situation er forpligtet til at iværksætte, afhænger som nævnt af kommunens bedømmelse af sandsynligheden for annullation eller rettelse.

Det er på ovennævnte baggrund KL-konsulenternes vurdering, at der ikke er holdepunkter for at antage, at der efter reglerne om ulovbestemt genoptagelse skulle bestå nogen forpligtelse for kommunen til at gennemgå en sag, hvor en borger henvender sig med henblik på *andre reaktioner* end fremadrettet at nå frem til rigtige afgørelser i sagerne.

Selvom der således i kommunens forvaltning er konstateret generelt manglende fokus på overholdelse af forvaltningsretlige sagsbehandlingsregler, er det KL-konsulenternes vurdering, at kommunen ikke har pligt til at gennemgå en sag, når dette ikke kan have nogen retlig betydning. Afgørelsen har således udtømt sine retsvirkninger. Dette understøttes af den juridiske litteratur, som alene statuerer/konstaterer en sådan forpligtelse, når det kan have betydning for en afgørelse.

Det er dog KL-konsulenternes vurdering, at det af det almindelige forvaltningsretlige saglighedskrav og af reglerne om god forvaltningsskik følger, at forvaltningen skal svare på borgerens henvendelse.

Borgeren kan endvidere have ret til berigtigelse, hvis det kan fastslås, at kommunen har registreret forkerte oplysninger om borgeren. Kommunen har pligt til at træffe afgørelse herom.

4.3.3. Om kommunens besvarelse af henvendelser fra borgerne som led i god forvaltningsskik

KL-konsulenterne behandler i det følgende afsnit spørgsmålet om de rammer, der som følge af god *forvaltningsskik* gælder for kommunens (sags)behandling af en henvendelse fra en borger, som henvender sig med henblik på anden reaktion end en korrekt forvaltningsretlig afgørelse.

Det bemærkes, at det må bero på indholdet af den enkelte henvendelse, hvad der nærmere er borgerens mål med henvendelsen, og hvad borgeren eventuelt ønsker oplyst i den forbindelse. Dette må indgå i forvaltningens overvejelser om, hvordan henvendelsen besvares.

God forvaltningsskik er normer og principper for, hvordan myndighederne bør opføre sig i forhold til borgerne. Mange af de regler, som offentligt ansatte skal efterleve, findes i lovgivningen, men god forvaltningsskik stiller på mange områder supplerende krav til sagsbehandlingen.

God forvaltningsskik håndhæves ikke af hverken domstolene eller kommunale tilsynsmyndigheder. Det følger af ombudsmandslovens § 21, at Folketingets Ombudsmand – ud over gældende ret – er forpligtet til at påse, om

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 17 af 62

forvaltningen har handlet i overensstemmelse med god forvaltningsskik. Til-sidesættelse af normer for god forvaltningsskik kan således udløse kritik fra ombudsmanden.

Den væsentligste kilde til god forvaltningsskik er ombudsmandsudtalelser herom.

Nedenfor behandles under afsnit 4.3.3.1. spørgsmål om sagsbehandlingstid, under afsnit 4.3.3.2. spørgsmål om sagsbehandlingsintensitet ved henven-delser om sagsbehandlingsfejl, under afsnit 4.3.3.3. omhandler spørgsmål om retsvirkning af undskyldninger og i afsnit 4.3.3.4. behandles spørgsmål om henvisning til andre prøvelsesinstanser. Afsnit 4.3.4. indeholder KL-kon-sulenternes samlede vurdering af "forpligtelser" som følge af god sagsbe-handlingsskik.

4.3.3.1. Sagsbehandlingstid

Det følger af god forvaltningsskik, at sager i den offentlige forvaltning skal behandles inden for rimelig tid og ikke må trække unødigt ud.²⁹

I Folketingets Ombudsmands Myndighedsguide hedder det herom, at "*Ved vurderingen af sagsbehandlingstiden i en konkret sag må man tage udgangspunkt i den samlede sagsbehandlingstid. Derudover må man tage andre forhold i betragtning, herunder:*

- *Sagens karakter*
- *Omfanget af de undersøgelser, som myndigheden skal foretage*
- *De løbende ekspeditioner i sagen*
- *Den sædvanlige sagsbehandlingstid for sagstypen*
- *Myndighedens eventuelle udmeldinger om en forventet sagsbe-handlingstid*
- *Sagens faktiske og retlige kompleksitet*
- *Om sagen giver anledning til principielle overvejelser*
- *Om sagen af hensyn til parten eller andre private eller offentlige interesser må anses for mere eller mindre hastende"*

Disse kriterier gælder – jf. afsnit 6 i myndighedsguiden – som udgangspunkt også sager, som ikke er afgørelsessager.

I myndighedsguiden er endvidere nævnt (afsnit 5.2.), at det følger af god for-valtningsskik, at alle sager, der behandles af den offentlige forvaltning, skal behandles så enkelt, hurtigt og økonomisk som muligt.

Videre nævnes, at i kravet om, at sagsbehandlingen skal tilrettelægges så økonomisk som muligt, bl.a. (udover hensynet til borgerens økonomi) ligger at det med hensyn til behandlingen af de enkelte sagstyper skal vurderes, hvilke ressourcer myndigheden skal sætte ind på løsningen af opgaven.

²⁹ Folketingets Ombudsmands Myndighedsguide, som findes på ombuds-mandens hjemmeside: [myndighedsguiden](#).

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 19 af 62

4.3.3.2. Sagsbehandlingsintensitet – henvendelser om sagsbehandlingsfejl

Fenger nævner – under overskriften ” *Borgernes krav på en undskyldning*” (s. 667), at myndighederne har et ansvar for, at der ikke opstår fejl, og at det kan følge af god forvaltningsskik, at borgerne får en undskyldning, hvis det alligevel ikke sker³⁰.

I Garde m.fl., Forvaltningsret – Sagsbehandling (8. udgave 2019), nævnes, at Folketingets Ombudsmand i forbindelse med vejledningspligten har udtalt sig om rækkevidden af myndighedernes pligt til besvarelse af spørgsmål fra borgerne mere generelt, herunder ud fra god forvaltningsskik.³¹ Der henvises i den forbindelse til [FOB 2004.517](#) og [FOB 2005.591](#). Sidstnævnte er resumeret således:

”Ombudsmanden henstillede til en kommune at genoptage behandlingen af en sag hvor kommunen havde undladt at svare på tre breve fra en borger. Kommunen genoptog sagen og besvarede et af brevene. Om de to andre breve skrev kommunen at de drejede sig om god forvaltningsskik, og at den ikke var i stand til at vurdere om der var handlet i overensstemmelse med god forvaltningsskik da den pågældende sagsbehandler senere var afgået ved døden. I svaret på en senere henvendelse skrev kommunen bl.a. at den ikke var forpligtet til at besvare spørgsmål der var fremsat som kritik af kommunens sagsbehandling.

Ombudsmanden udtalte at den omstændighed at den pågældende sagsbehandler er afgået ved døden, ikke fritager en myndighed for at tage stilling til om den har fulgt reglerne for god forvaltningsskik. Derimod må det efter omstændighederne accepteres at myndigheden ikke svarer på spørgsmål fra en borger om den nærmere baggrund for bestemte sagsbehandlingsskridt som myndigheden har foretaget, når spørgsmålene ikke kan besvares på grundlag af myndighedens notater i sagen eller den viden om sagen som myndigheden i øvrigt har. Ombudsmanden kritiserede desuden at kommunen havde udtalt at den ikke var forpligtet til at besvare spørgsmål der var fremsat som kritik af kommunens sagsbehandling.”

I udtalelsen nævner Ombudsmanden eksempler på undtagelser fra udgangspunktet om, at myndighederne så vidt muligt besvarer de spørgsmål, som den modtager fra borgerne:

”Det må imidlertid efter min opfattelse anses for bedst stemmende med god forvaltningsskik at en myndighed også i tilfælde som ikke er omfattet af lovgivningens regler om aktindsigt og vejledningspligt - så vidt muligt besvarer de spørgsmål som den modtager fra borgerne. Dette udgangspunkt må dog begrænses eller fraviges i en række tilfælde. Således er en myndighed naturligvis ikke berettiget til at tilsidesætte lovgivningens regler om tavshedspligt og om behandling af personoplysninger. På samme måde kan det ikke

³⁰ Der gives kun et enkelt eksempel herpå, nemlig et tilfælde at læk af fortrolige oplysninger, som ombudsmanden fandt måtte undskyldes over for et ægtepar, som oplysningerne vedrørte, [FOB 2007.311](#)

³¹ S. 140.

forlanges at en myndighed besvarer et spørgsmål der ikke angår den pågældende myndighed, da sådanne spørgsmål bør oversendes til den relevante myndighed i overensstemmelse med princippet i forvaltningslovens § 7, stk. 2.

Udgangspunktet må også fraviges i andre tilfælde. Det vil således normalt ikke kunne kræves at en myndighed besvarer et spørgsmål hvis myndigheden for nylig har besvaret et tilsvarende spørgsmål fra den samme borger. Normalt vil det heller ikke kunne kræves at en myndighed giver et indholdsmæssigt fuldt dækkende svar på et spørgsmål hvis dette forudsætter at myndigheden udfolder en ganske betydelig indsats for at klarlægge bestemte forhold. Dette gælder navnlig hvis spørgsmålet kun har ringe betydning for den pågældende borger eller for offentligheden.

Ved bedømmelsen af i hvilket omfang en myndighed bør svare på spørgsmål fra en borger, må spørgsmålets karakter også tages i betragtning. Hvis spørgsmålet efter sit indhold ikke er en anmodning om at få oplysninger om et bestemt forhold, men derimod angår begrundelsen for bestemte handlinger eller undladelser fra myndighedens side, må der således ved vurderingen af myndighedens svar lægges vægt på om den har fulgt de begrundelsesregler der følger af forvaltningsloven og af reglerne for god forvaltnings-skik. Er der tale om et spørgsmål som efter sit indhold må anses for en kritik af myndigheden snarere end en anmodning om at få oplysninger om et bestemt forhold, må det ved bedømmelsen af svaret indgå om myndigheden i rimeligt omfang har besvaret denne kritik. Såfremt en borger stiller en myndighed et spørgsmål der vedrører den pågældendes retsstilling i forhold til myndigheden, må myndigheden besvare spørgsmålet i overensstemmelse med bestemmelsen om vejledningspligt i forvaltningslovens § 7, stk. 1, og de uskrevne regler om vejledningspligt."

Det er ikke nærmere uddybet, hvad der nærmere ligger i, at "spørgsmålet kun har ringe betydning for den pågældende borger eller offentligheden"

Hvis borgerens henvendelse omhandler kritik af forhold, der ligger år tilbage i tid, og hvor borgeren først på et langt senere tidspunkt rejser kritik, kan spørgsmålet efter KL-konsulenternes vurdering ikke anses for at have særlig betydning. Går kritikken på aktuelle forhold, må ombudsmandens udtalelse forstås således, at der alt andet lige er en pligt til at svare på kritikken – idet der dog ikke vil være en pligt til at give et indholdsmæssigt fuldt dækkende svar på et spørgsmål hvis dette forudsætter at myndigheden udfolder en ganske betydelig indsats for at klarlægge bestemte forhold.

I den konkrete sag bemærkede ombudsmanden uddybende:

"Ved bedømmelsen af en myndigheds svar på spørgsmål fra en borger som rummer kritik af den pågældende myndighed, må det således indgå om myndigheden i rimeligt omfang har besvaret den fremførte kritik. I den forbindelse må der efter min opfattelse foretages en samlet bedømmelse af myndighedens reaktion i anledning af den fremsatte kritik, men der kan næppe stilles krav om at myndigheden skal svare særskilt på hvert kritikpunkt".

Det er KL-konsulenternes opfattelse, at det ved vurderingen af, hvilke ressourcer, der skal investeres i besvarelsen af en henvendelse med kritik,

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 20 af 62

også har pligt til at inddrage hensynet til prioritering af andre sager, som ud fra en objektiv betragtning er mere presserende, jf. afsnit 5.1. nedenfor.

Det er således KL-konsulenternes vurdering, at selv om der er tale om en sag, hvor der ikke er et aktuelt behov for hjælp, og hvor afgørelsen, borgeren henvender sig om, har udtømt sine retsvirkninger, så kan det følge af god forvaltningsskik at forvaltningen skal forholde sig til fremsat kritik af en vis aktualitet. Forpligtelsen rækker dog efter KL-konsulenternes vurdering ikke længere end til, at kommunen har pligt til at prioritere sager, hvor der er aktuelt behov for hjælp. Har kritikken ikke den nødvendige aktualitet vil der kommunen alene have en pligt til at give en kort høflig besvarelse af borgerens henvendelse.

Hvis kommunen som led i sin prioritering genoptager en sag med henblik på at træffe den rigtige afgørelse, følger det af god forvaltningsskik, at kommunen beklager sagsbehandlingsfejl, som kommunen i forbindelse med genoptagelsen måtte støde på.

Der kan herom henvises til Ombudsmandens udtalelse i [FOB 2018.3](#), hvor Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg fejlagtigt havde pålagt en borger at tilbagebetale et beløb på knap 470.000. kr. Ombudsmandens undersøgelse angik spørgsmålet om, hvorvidt Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg – da udvalget blev bekendt med, at der var sket en sagsbehandlingsfejl i forbindelse med den oprindelige afgørelse, og derfor ændrede sin afgørelse – skulle have redegjort nærmere for den begåede fejl og beklaget fejlen og det deraf følgende sagsforløb over for borgeren. Udvalget erkendte under ombudsmandssagen, at borgeren burde have modtaget en beklagelse. Ombudsmanden var - navnlig under hensyn til det beløb, som manden oprindeligt blev pålagt at tilbagebetale – enig heri.

KL-konsulenterne bemærker, at der ikke ses at foreligge anden praksis vedrørende ”undskyldninger”.

I det omfang borgerens henvendelse lægger op til spørgsmål af mere faktuel karakter fx om, hvilke sagsbehandlingskridt, der er foretaget i borgerens sag, vil myndigheden endvidere kunne vejlede om muligheden for at søge aktindsigt og evt. om, at anmodning herom kan målrettes til at angå akter, der belyser det, borgen ønsker.

4.3.3.3. *Retsvirkning af undskyldninger*

For så vidt angår sammenhængen mellem undskyldninger og eventuelle retlige krav kan henvises til ”[Redegørelse om retlige konsekvenser af at undskylde skadevoldende hændelser i sundhedsvæsenet](#)”, 2. november 2007 af Helle Bødker Madsen.

Redegørelsen indeholder dels en kort gennemgang af rammerne for erstatning på sundhedsområdet, herunder efter den lovgivning der omhandler patientforsikringen samt efter almindelige erstatningsretlige regler, dels rammerne for kritik m.v. meddelt af Sundhedsvæsenets Patientklagenævn. Herefter konkluderes i et sammenfattende afsnit følgende.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 21 af 62

"Konkluderende kan det siges, at det forhold, at en sundhedsperson, hvad enten det drejer sig om den direkte involverede sundhedsperson eller en anden, siger undskyldt til en patient, der har været udsat for en skadevoldende hændelse i forbindelse med undersøgelse og behandling, ikke i sig selv indebærer retlige konsekvenser i form af f.eks. erstatningsansvar eller kritik fra Sundhedsvæsenets Patientklagenævn.

I den forbindelse bemærkes, at Folketingets Ombudsmand, som fører kontrol med forvaltningen, herunder det offentlige sygehusvæsen, ved siden af det traditionelle bedømmelsesgrundlag, som også anvendes af domstolene, anvender et udvidet bedømmelsesgrundlag, jf. ombudsmandslovens § 21. Det udvidede bedømmelsesgrundlag er "god forvaltningsskik". Dette bedømmelsesgrundlag er især fremtrædende ved prøvelsen af forvaltningens faktiske adfærd.

På baggrund af bedømmelsesgrundlaget "god forvaltningsskik" har ombudsmanden i en række sager bl.a. udtalt, at forvaltningen skal optræde høfligt og hensynsfuldt.

Det kan ikke på forhånd udelukkes, at ombudsmanden ville anse det for stemmende med god forvaltningsskik, at en offentligt ansat sundhedsperson giver en undskyldning til en patient, som har været udsat for en skadevoldende hændelse i forbindelse med undersøgelse og behandling. Da der så vidt vides ikke foreligger ombudsmandsudtalelser, der vedrører dette tilfælde, kan der imidlertid ikke siges noget sikkert herom."

Det er på ovenstående baggrund, KL-konsulenternes vurdering, at der ikke er holdepunkter for at antage, at offentlige myndigheder er forpligtede (hverken retligt eller efter god forvaltningsskik) til efter henvendelse at lede efter fejl med henblik på i givet fald at undskylde. Den foreliggende ombudsmandspraksis omhandler således ikke dette spørgsmål, men derimod undskyldninger for fejl, som er kommet for en dag i forbindelse med, at Ombudsmanden har behandlet sagen.

Endelig kan konkluderes, at en undskyldning ikke har betydning for hvilke erstatningskrav, der kan gøres gældende over for myndigheden.

Ønsker kommunen at imødekomme borgeren med en officiel undskyldning, er det således KL-konsulenternes vurdering, at dette – med forbehold for indholdet af undskyldningen – kan ske uden at dette i sig selv indebærer nogen anerkendelse af at betingelserne for økonomisk kompensation er opfyldt og uden at det fordrer, at det nærmere undersøges, om betingelserne for økonomisk kompensation er opfyldt.

Det er imidlertid KL-konsulenternes vurdering, at det kan indgå i kommunens overvejelser, at en undskyldning eller beklagelse fra kommunen kan tilskynde borgere til sagsanlæg mod kommunen med påstand om økonomisk kompensation, som er udsigtsløs, fordi de retlige betingelser herfor ikke er til stede. Det bemærkes for god ordens skyld, at den dom, der blev afsagt af Byretten på Frederiksberg (omtalt nedenfor i afsnit 4.4.2.2.2.) efter KL-konsulenternes opfattelse ikke kan tillægges præjudikatsværdi i forhold til spørgsmålet om evt. undskyldninger. I den sag, dommen handler om havde kommunen beklaget en kompetencefejl.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 22 af 62

4.3.3.4. Om god forvaltningsskik og henvisning til andre prøvelsesinstanser

Der er i forvaltningslovens § 25 fastsat regler om klagevejledning. Bestemmelsens stk. 1 fastsætter følgende:

”§ 25. Afgørelser, som kan påklages til anden forvaltningsmyndighed, skal, når de meddeles skriftligt, være ledsaget af en vejledning om klageadgang med angivelse af klageinstans og oplysning om fremgangsmåden ved indgivelse af klage, herunder om eventuel tidsfrist. Det gælder dog ikke, hvis afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold.”

Pligten til at give klagevejledning efter bestemmelsen gælder imidlertid kun med hensyn til beslutninger, der har karakter af afgørelser i forvaltningslovens forstand.

Procesledende beslutninger og andre dispositioner i forbindelse med sagens behandling er dermed normalt ikke omfattet af pligten til at give klagevejledning, medmindre der er særskilt adgang til at påklage³².

Dette indebærer, at der ikke af forvaltningslovens regler om vejledningspligt følger nogen pligt til at give klagevejledning i situationer, hvor en borger henvender sig om mulige sagsbehandlingsfejl i sager, der har udtømt deres retsvirkning.

En pligt til at orientere om mulighed for domstolsprøvelse og klagemulighed til Folketingets Ombudsmand kan følge af god forvaltningsskik, jf. herom nedenfor.

Orientering om mulighed for domstolsprøvelse

Af forvaltningslovens § 26 følger, at afgørelser, der kun kan indbringes for domstolene under iagttagelse af en lovbestemt frist for sagens anlæg, skal være ledsaget af oplysning herom.

Fenger nævner i Forvaltningsretten, s. 653, at der ikke efter forvaltningsloven i almindelighed er pligt til at give vejledning om muligheden for at indbringe en forvaltningsafgørelse for domstolene.

Videre nævnes, at det kan følge af god forvaltningsskik og af forvaltningslovens § 7, stk. 1, at borgerne i tilfælde, hvor sagsanlæg vil være nærliggende, bør vejlede om mulighederne for at indbringe sagen for domstolene, og at det bl.a. vil kunne være relevant, hvor der på det pågældende forvaltningsområde er særlige regler for, at sagen kan indbringes for domstolene. Der henvises i den forbindelse til [FOB 2005.223](#) (om Erstatningsnævnet for voldsfres afvisning af at behandle en sag uden at nævnet oplyste om mulighed for domstolsprøvelse).

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 23 af 62

³² Fenger, Forvaltningsret, 2018, s. 650.

Fenger nævner videre, at dette kan følge af god forvaltningsskik, hvor den pågældende i øvrigt forespørger om mulighederne for at klage over afgørelsen.³³

Efter KL-konsulenternes vurdering kan endvidere indgå, i hvilken grad borgeren selv har underbygget sin påstand.

Vejledning om mulighed for at klage til Ombudsmanden

Der vil som nævnt ikke af forvaltningslovens § 25 følge nogen pligt til at give klagevejledning i en sag, hvor kommunen afviser at realitetsbehandle en borgerhenvendelse om mulige sagsbehandlingsfejl i en ældre sag i familieafdelingen, herunder hvor borgeren i den forbindelse omtaler et muligt krav om erstatning/godtgørelse.

Om klagevejledning efter andre regler nævnes i Fenger, Forvaltningsret, s. 651, at

"Forvaltningslovens § 25 kræver ikke, at der vejledes om muligheden for at klage til Folketingets Ombudsmand.

...
...

Endvidere følger det af den almindelige vejledningspligt, at myndighederne, når der efter en konkret vurdering skønnes at være behov herfor, tillige skal oplyse borgerne om evt. muligheder for at klage over eller på anden måde anfægte myndighedens afgørelse, jf. FOB 2004.114 og FOB.223."

I Ombudsmandens [Myndighedsguide](#) fremgår herom bl.a. følgende (afsnit 6.1.):

"Af den almindelige vejledningspligt, der gælder for alle myndigheder, følger det derudover, at myndighederne, når der skønnes at være behov for det, skal oplyse borgerne om muligheden for at rette henvendelse til en tilsynsmyndighed, f.eks. de kommunale tilsynsmyndigheder. Det samme gælder muligheden for at klage til Folketingets Ombudsmand. En myndigheds pligt til at vejlede om tilsynsmyndigheder og Folketingets Ombudsmand gælder eksempelvis, når der ikke er adgang til administrativ rekurs, og borgeren spørger myndigheden om, hvilke klagemuligheder der er.

Pligten til at vejlede om klage til tilsynsmyndigheder og ombudsmanden vil f.eks. være aktuel i de tilfælde, hvor en borger retter henvendelse til en myndighed om ændring af en afgørelse, og hvor der ikke ved genoptagelse af sagen er udsigt til, at afgørelsen bliver ændret, og der ikke er andre klagemuligheder."

4.3.4. KL-konsulenternes vurdering

Det er KL-konsulenternes vurdering, at det af det almindelige forvaltningsretlige saglighedskrav og god forvaltningsskik følger, at forvaltningen skal svare på borgerens henvendelse.

³³ En borger kan endvidere hos domstolene få vejledning om at anlægge sag og om mulighederne for retshjælp og fri proces mv. Det følger af retsplejelovens § 348, stk. 5.

Det er desuden KL-konsulenternes vurdering, at det følger af god forvaltningsskik, at forvaltningen som udgangspunkt skal forholde sig til fremsat kritik, der har en vis aktualitet. Forvaltningen har dog en retlig forpligtelse til at prioritere sager, hvori der er et aktuelt behov for hjælp (se om prioritering nærmere nedenfor afsnit 5.1.). Dette har efter KL-konsulenternes opfattelse betydning for, hvor hurtigt og hvordan forvaltningen kan besvare henvendelser om sagsbehandlingsfejl.

Hvor en henvendelse med fremsat kritik ikke har den fornødne aktualitet, er det tilstrækkeligt, at forvaltningen giver en kort høflig besvarelse af borgerens henvendelse, evt. i form af en kvittering for henvendelsen, hvor kommunen anfører, at borgerens oplysninger ikke kan føre til ændringer i sagen. Kommunen har således ikke pligt til i anledning af sådanne henvendelser at foretage en nærmere undersøgelse fx med henblik på at undskylde.

Viser borgerens henvendelse, at borgeren er usikker på faktuelle forhold i sagen, kan dette være en anledning til at forvaltningen vejleder borgeren om muligheden for at søge aktindsigt i egen sag, herunder på en sådan måde, at anmodningen konkretiseres til at angå de forhold borgeren er interesseret i oplysninger om.

Ligeledes skal forvaltningen efter omstændighederne være opmærksom på, om der kan være behov for, at borgeren vejledes om den generelle mulighed for domstolsprøvelse og om klagemulighed til Folketingets Ombudsmand.

4.4. Om kommunens forpligtelse til på *privatretligt grundlag* at gennemgå sager i den kommunale forvaltning efter henvendelse – erstatning og tortgodtgørelse

Idet nærværende notat ifølge notat af 13. februar 2020 fra Frederiksberg Kommune blandt andet skal ses i sammenhæng med borgernes mulighed for at anlægge retssag mod kommunen, er det også relevant at se på, om kommunen kan være forpligtet til på privatretligt grundlag efter henvendelse at gennemgå sager i Familieafdelingen med henblik på krav om erstatning eller tortgodtgørelse.

Nedenfor i afsnit 4.4.1. behandles først spørgsmål om gennemgang af sager i anledning af henvendelser om *erstatning*. Dernæst behandles i afsnit 4.4.2. spørgsmål om gennemgang af sager i anledning af henvendelser om *tortgodtgørelse*.

4.4.1. Gennemgang af sager om erstatning efter henvendelse

Som det fremgår af afsnit 4.2. om kommunens forpligtelse til at rejse en sag om erstatning eller tortgodtgørelse af *egen drift* gælder der ikke en sådan forpligtelse. Spørgsmålet er, om det stiller sig anderledes, hvis kommunen får en henvendelse om et sådant krav, eller om det er tilstrækkeligt, at kommunen henviser borgeren til evt. at anlægge retssag mod kommunen.

4.4.1.1. Spørgsmål om pligt til at svare

Med hensyn til spørgsmål om pligt til at svare på henvendelser, henvises til afsnit 4.3.1. Det er således KL-konsulenternes vurdering, at kommunen ud fra det almindelig saglighedskrav og god forvaltningsskik er forpligtet til at besvare de henvendelser, kommunen modtager fra borgerne, hvad enten

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 25 af 62

henvendelsen drejer sig om kommunens myndighedsudøvelse eller det drejer sig om kommunens ageren på privatretligt grundlag, herunder henvendelser om erstatning.

4.4.1.2. Spørgsmål om sagsbehandlingsintensitet

Spørgsmålet drejer sig om, hvor mange ressourcer kommunen skal lægge i at besvare henvendelsen, og om kommunen i den forbindelse skal iagttage bestemte sagsbehandlingsregler.

Der ses ikke i den juridiske litteratur at være taget stilling til, hvilke ressourcer en offentlig myndighed skal lægge i besvarelsen af henvendelser om erstatning i forbindelse med myndighedsudøvelse. Derimod har ombudsmanden ved flere lejligheder afgivet udtalelser i sager om erstatning, hvor kommuner har ageret på privatretligt grundlag, lige som Økonomi- og Indenrigsministeriet som øverste kommunale tilsynsmyndighed har berørt dette spørgsmål. I udtalelserne opstilles en række kriterier for sagsbehandlingen, blandt andet om (parts)høring af borgeren³⁴. Udtalelserne drejer sig dog om tilfælde, hvor erstatningssvaret var anerkendt, og hvor kommunen havde tegnet ansvarsforsikring, men hvor borgeren var utilfreds med den tilbudte erstatning³⁵³⁶.

Det fremgår af udtalelserne, at en skadelidt over for et forsikringsselskab skal stilles retssikkerhedsmæssigt på samme måde, som hvis kommunen selv behandlede og tog stilling til erstatningskravet³⁷. Heraf kan imidlertid ikke udledes andet end, at de krav kommunen skal stille til sit forsikringsselskab, må den også stille til sig selv. Det kan endvidere udledes af ministeriets udtalelse, at en kommune er berettiget til at videregive en henvendelse om erstatning til sit forsikringsselskab i det omfang kravet er omfattet af politen. Kommunen skal føre et vist tilsyn med forsikringsselskabet.

Efter KL-konsulenternes opfattelse kan der ikke udledes en pligt til at gennemgå enhver henvendelse om erstatning efter de oplyste kriterier.

KL-konsulenterne har i forbindelse med spørgsmålet om pligt til gennemgang efter henvendelse overvejet betydningen af, at der vil være tale om erstatningskrav, som vil være udløst af svigt i forbindelse med kommunens

³⁴ Ministeriet lægger afstand til nogle af de kriterier, ombudsmanden opstiller, men tager ikke afstand fra udgangspunktet om, at en kommune har pligt til at besvare henvendelser om erstatning, og at kommunen ikke kan fraskrive sig sit ansvar ved forsikring.

³⁵ https://www.ombudsmanden.dk/find/udtalelser/beretningssager/alle_bsa-ger/fob_nr_85.209/pdf

³⁶ https://resumedatabase.sim.dk/media/20052/14_8_5_Om_en_kommunes_overladelse_af Behandlingen_af_en_forsikringssag_til_sit_forsikringsselskab.pdf

³⁷ S. 6 hhv. 13 i ministeriets udtalelse.

myndighedsudøvelse – i modsætning til ovennævnte eksempel, hvor et erstatningskrav rettes mod kommunen i anledning af kommunens ageren på privatretligt grundlag.

KL-konsulenterne har således overvejet, om der i en sådan situation kan være en særlig forpligtelse til nærmere at undersøge de påstande, som en borger måtte præsentere forvaltningen for.

I overvejelserne er indgået, at der er tale om en situation, hvor der generelt er konstateret manglende fokus på forvaltningsretlige regler på det omhandlede sagsområde.

Der ses imidlertid ikke at være anden målestok for den intensitet, der må udfoldes i sagsbehandlingen ved sådanne henvendelser, end de almindelige krav, som gælder hvad enten kommunen agerer på offentligretligt eller privatretligt grundlag³⁸, herunder også kravet om økonomisk forsvarlighed.

4.4.1.3. KL-konsulenternes vurdering

Kommunen har på grundlag af det almindelige saglighedskrav og god forvaltningsskik pligt til at svare på henvendelser om erstatning.

Der er som anført ovenfor under afsnit 4.4.1.2. ikke i den juridiske litteratur taget stilling til, hvilke ressourcer en offentlig myndighed skal lægge i besvarelsen af henvendelser om erstatning i forbindelse med myndighedsudøvelse. Ombudsmandens og Økonomi- og Indenrigsministeriets udtalelser kunne pege i retning af en form for forpligtelse til at foranstalte sagsbehandling og forholde sig til krav om erstatning. Imidlertid kan der af udtalelserne næppe udledes andet end, at når en erstatningssag tages under behandling, da skal den behandles i overensstemmelse med de regler om bl.a. saglighed og lighed, der gælder for offentlige myndigheder, hvad enten de agerer på offentligretligt grundlag eller på privatretligt grundlag.

KL-konsulenterne vurderer, at der ikke på grundlag af disse udtalelser består nogen pligt til at iværksætte større undersøgelser som led i besvarelsen af borgrens henvendelse om erstatning. Det følger dog af saglighedskravet og god forvaltningsskik, jf. afsnit 4.3., at kommunen inden for rammerne af sin pligt til at prioritere sager, hvori der er et aktuelt behov for hjælp, forholder sig til fremsat kritik.

Selv hvis henvendelsen er særligt kvalificeret og har noget for sig, finder KL-konsulenterne det tvivlsomt, om kommunen vil kunne blive udsat for kritik fra fx Folketingets Ombudsmand, hvis kommunen besvarer henvendelsen helt kortfattet med en henvisning til, at sag kan rejses ved domstolene

Se nærmere herom i afsnit 5.2.

4.4.2. Behandling af sager om tortgodtgørelse

I lighed med hvad der er anført under afsnit 4.4.1. om erstatning, er det i lyset af borgernes mulighed for at anlægge sag mod Frederiksberg Kommune relevant at se på, om kommunen har en pligt til på privatretligt grundlag efter

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 27 af 62

³⁸ Fenger m.fl., Forvaltningsret (DJØF 2018), s, 315

henvendelse at gennemgå sager i Familieafdelingen med henblik på tortgodtgørelse.

Efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, skal den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, således betale den forurettede godtgørelse for tort.

Afsnittet omhandler kommunens mulige pligt til efter erstatningsansvarsloven at betale tortgodtgørelse i konkrete sager i anledning af konstatering af generelt manglende fokus på iagttagelse af de sagsbehandlingsregler i Familieafdelingens sager.

4.4.2.1. Pligt til at svare

Der henvises i det hele til afsnit 4.4.1.1.

4.4.2.2. Spørgsmål om sagsbehandlingsintensitet

Spørgsmålet er, på samme måde som vedrørende afsnit 4.4.1.2. om sagsbehandlingsintensitet ved henvendelser om erstatning, om kommunen har en forpligtelse til at investere ressourcer i besvarelsen af henvendelser om tortgodtgørelse, eller om kommunen blot kan henvise borgeren til at anlægge retssag mod kommunen.

Der ses med henvisning til argumentationen under afsnit 4.4.1.2. om erstatning ikke at være anden målestok for den intensitet, der må udfoldes i sagsbehandlingen ved sådanne henvendelser, end det almindelige saglighedskrav, som gælder hvad enten kommunen agerer på offentligretligt eller privatretligt grundlag, herunder også kravet om økonomisk forsvarlighed.

4.4.2.3. KL-konsulenternes samlede vurdering

Der ses som anført ovenfor under afsnit 4.4.2.2. ikke i den juridiske litteratur at være taget stilling til, hvilke ressourcer en offentlig myndighed skal lægge i besvarelsen af henvendelser om tortgodtgørelse i forbindelse med myndighedsudøvelse.

Det vil i lighed med hvad der er anført med hensyn til henvendelser om erstatning derfor alene være det almindelige saglighedskrav og god forvaltningsskik, der sætter rammen for kommunens forpligtelse til at besvare henvendelser om tortgodtgørelse. Heraf følger, at kommunen er forpligtet til at besvare henvendelser om tortgodtgørelse.

Saglighedskravet efterlader forvaltningen et skøn til ved vurderingen af, hvilke ressourcer, der skal lægges i besvarelsen af sådanne henvendelser.

Der henvises til det tilsvarende afsnit 4.4.1.2. vedrørende erstatning.

Kommunen må således kunne nøjes med som led i besvarelsen af borgers henvendelse om tortgodtgørelse at henvise borgeren til at anlægge sag ved domstolene.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 28 af 62

5. Om kommuners berettigelse til at gennemgå sager i den kommunale forvaltning af egen drift og efter henvendelse

5.1. Om kommuners berettigelse til af *egen drift* eller *efter henvendelse* på *offentligretligt grundlag* at gennemgå sager i den kommunale forvaltning

Frederiksberg Kommune har bedt KL-konsulenterne belyse de juridiske rammer for kommunens ret til af egen drift eller efter henvendelse at gennemgå Familieafdelingens sager med henblik på andre reaktioner end at nå frem til rigtige afgørelser i sagerne.

KL-konsulenterne har under afsnit 4.1.1. og 4.1.2. behandlet spørgsmålet om offentlige myndigheders interne tilsynsforpligtelse og rejsning af konkrete kontrolsager i den forbindelse samt spørgsmålet om, hvornår der kan være pligt til gennemgang af sager af egen drift.

Som nævnt tager rejsning af kontrolsager sigte på fremadrettet at fastholde eller genskabe den rigtige afgørelse, sådan at forvaltningen skal foretage de sagsskridt, som lovgivningen direkte foreskriver, eller som skønnes nødvendige for at kunne træffe den materielle rigtige afgørelse. Som også nævnt betyder dette, at forvaltningen i denne henseende ikke har *pligt* til at foretage sagsskridt, som ikke er nødvendige for den afgørelse, der skal træffes.

Om forvaltningen omvendt kan være berettiget hertil med henblik på *andre reaktioner* end at nå frem til rigtige afgørelser bemærker KL-konsulenterne følgende:

Kommuner er som tidligere anført undergivet en række offentligretlige regler, som skal overholdes i forbindelse med al virksomhed, kommunen udøver. Disse regler omhandler bl.a. offentligretlige grundsætninger om saglighed i forvaltningen³⁹ og lighedsgrundsætningen, hvorefter ensartede forhold i alt væsentligt skal behandles lige.

Dette indebærer, at en gennemgang af sager i forvaltningen skal ske inden for rammerne af de forvaltningsretlige grundsætninger, herunder grundsætningerne om saglighed og lighed. Endvidere skal forvaltningen holde sig for øje, hvilke rammer der gælder for udstrækningen af forvaltningens sagsoplysning, ressourceanvendelse og prioriterings spørgsmål.

Det følger af det almindelige forvaltningsretlige saglighedskrav, at der skal være et sagligt formål med at genåbne sager. Saglighedskravet sætter helt generelt vide rammer herfor. Saglighedskravet indebærer imidlertid også begrænsninger, som KL-konsulenterne finder må iagttages:

Uanset at der på et generelt plan er konstateret manglende fokus på forvaltningsretlige sagsbehandlingsregler i sager, er det således KL-konsulenternes vurdering, at forvaltningen indledningsvis skal gøre sig overvejelser om,

³⁹ Fenger, Forvaltningsret, 2018, s. 315.

hvorvidt der er et sagligt formål med at genåbne en sag, hvis den fejlbehæftede afgørelse har udtømt sine retsvirkninger, og hvor målet ikke er at nå frem til rigtige afgørelser, jf. kommissoriet.

Heri må indgå, hvilke *mulige* reaktioner forvaltningen ville kunne nå frem til, hvis der konstateres fejl i en sag.

Spørgsmålet om genåbning af sager efter henvendelse med henblik på betaling af økonomisk kompensation er behandlet under afsnit 4.4. En anden mulig reaktion kunne være en undskyldning til de berørte borgere, jf. afsnit 4.3.3.2. ovenfor.

Udover de meget begrænsede reaktioner, som overhovedet vil kunne komme i spil i den konkrete sag, såfremt forvaltningen konstaterer fejl, skal det efter KL-konsulenternes indgå, at det følger af forvaltningsretlige undersøgelsesprincip, at en sag ikke skal undersøges ud over, hvad der kræves^{40, 41}.

Endvidere skal indgå i overvejelserne, at det vil medføre et betydeligt resourceforbrug i forvaltningen at foretage sådanne sagsgennemgange.

Kommunen må i den forbindelse holde sig for øje, at det gælder som et generelt princip, at kommuner skal handle økonomisk forsvarligt.

Selvom der som nævnt er vide rammer for det skøn, som kommunalbestyrelsen kan udøve i den forbindelse, finder KL-konsulenterne det relevant at pege på dette som en begrænsning.

⁴⁰ Garde m. fl., Forvaltningsret – Sagsbehandling, 8. udgave, s. 148 ff. S 151 nævnes, at *"For at sikre, at de relevante oplysninger og kun disse indhentes, vil det ofte være hensigtsmæssigt, at myndigheden på et ret tidligt stadium af sagens forberedelse begynder foreløbige overvejelser om sagens afgørelse og derudfra vurderer, hvilke oplysninger og undersøgelser der vil være nødvendige."*

Se Endvidere Ombudsmandens [Myndighedsguide](#) om officialprincippet, afsnit 4.

⁴¹Det bemærkes, at der som udgangspunkt ikke opstår selvstændige spørgsmål i forhold behandlingshjemmel eller principper i GDPR, hvis saglighedskravet er opfyldt, da der heri er indbygget proportionalitetshensyn og formålsbestemthed. Kommunen vil således, i det det omfang en sagsgennemgang ligger inden for saglighedskravet, kunne behandle personoplysninger som led i myndighedsudøvelsen på grundlag af art. 6, stk. 1, litra e, og art. 5. i GDPR.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 30 af 62

Endelig må det som led i kommunens prioritering indgå, at der i Familieafdelingen er (andre) sager, som kommunen er *forpligtet* til at behandle, herunder de sager, som er omfattet af afdelingens aktuelle genopretning, og som (bl.a.) tager sigte på at sikre lovmedholdelige afgørelser i afdelingen.

Ligeledes må indgå, at disse sager vedrører sårbare borgere samt børn og unge, som kommunen i medfør af lovgivningen har særlige lovbestemte tilsynsforpligtelser overfor, jf. afsnit 4.1.1. ovenfor.

Det er KL-konsulenternes vurdering, at sådanne sager skal prioriteres.

Fenger skriver i Forvaltningsret, 1. udgave, 2018, i kapitel om god forvaltningsskik bl.a. følgende om sagsbehandlingstider mv.:

"Der findes heller ikke generelle regler om, hvornår en myndighed skal prioritere ekspeditionen af sine forskellige sagsområder i forhold til hinanden, men den prioritering, som myndigheden foretager, skal være forsvarlig. Tilrettelæggelsen af og ressourcetsituationen for de enkelte områder må ikke medføre, at sagsbehandlingstiderne for nedprioriterede sagsområder bliver så lange, at de væsentligt overskrider, hvad der under hensyn til sagernes karakter og i forholdet til den enkelte ansøger er rimelig. En prioritering må heller ikke medføre usaglig forskelsbehandling..."

Videre anføres s. 690 om vurderingen af, om myndighedens sagsbehandlingstider er acceptable, at

"Vurderingen må hvile på et objektivt grundlag, hvor er lægges vægt på sagens art og de konkrete omstændigheder i den enkelte sag. At en myndighed har utilstrækkelige ressourcer, eller at der på et sagsområde kommer flere sager end forventet, er nok subjektivt undskyldende momenter, med det kan ikke bevirke en forlængelse af den tid, som i almindelighed må anses for en acceptabel sagsbehandlingstid på området. Sådanne forhold kan kun under helt specielle omstændigheder tillægges betydning for bedømmelsen af myndighedens sagsbehandlingstid."

Og videre s. 692, at

"I forbindelse med afviklingen af en sagspukkel vil det oftest være sagligt at prioritere de ældste sager og sager af hastende karakter..."

Under et afsnit om gode sagsbehandlingsrutiner anføres bl.a. følgende (s. 692):

"Myndigheden skal efter god forvaltningsskik etablere forretningsgange, der understøtter en kompetent sagsbehandling. I den forbindelse bør myndighederne normalt tilrettelægge behandlingen af sagerne sådan, at man hurtigst muligt efter modtagelsen af en henvendelse foretager en første gennemgang og vurdering bl.a. for at afklare, om man er rette myndighed, eller om henvendelsen skal sendes videre til en anden myndighed. Hvis man er rette myndighed, må man tage stilling til, hvilke sagsbehandlingsskridt sagen giver anledning til. En sådan fremgangsmåde giver også mulighed for en hurtig afklaring af, om sagen er af hastende karakter og derfor bør prioriteres..."

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 31 af 62

Ovenstående understøtter, at Frederiksberg Kommune i overvejelserne om en bagudrettet gennemgang af sager i Familieafdelingen kan og skal inddrage hensynet til vigtigheden af de omhandlede sager overfor vigtigheden af andre sager i Familieafdelingen.

Heri indgår dels karakteren, herunder betydningen af sagerne for persongrupper som af børn og unge, som kommunen i medfør af lovgivningen, har særlige forpligtelser overfor, samt antallet af sådanne andre sager.

Det er således KL-konsulenternes vurdering, at afdelingen i en situation, hvor der aktuelt arbejdes med en fremadrettet genopretning af sager i Familieafdelingen med henblik på at sikre lovmedholdelighed mv., vil være forpligtet til at prioritere denne opgave forud for gennemgang af sager, som forvaltningen ikke har nogen pligt til at gennemgå.

Endvidere kan indgå, at det – afhængig af hvor gammel sagen er og den dokumentation, der er foretaget i sagen i form af journalisering – kan vise sig faktisk vanskeligt at konstatere, om der er begået fejl i den pågældende sag.

Denne problematik forstærkes, hvor den eller de sagsbehandlere, der for tid tilbage behandlede sagen, kan have mistet erindringen om det faktisk passerede eller måske ikke længere er ansat i kommunen.

KL-konsulenterne er opmærksom på, at det er Ombudsmandens opfattelse, at det forhold, at en sagsbehandler er afgået ved døden ikke fritager myndigheden fra at undersøge en sag, men KL-konsulenterne finder, at sådanne forhold desuagtet kan udgøre en faktisk forhindring i forhold til undersøgelsen.

På ovenstående baggrund er det samlet set KL-konsulenternes vurdering, at pligten til prioritering de facto sætter snævre rammer for, i hvilket omfang forvaltningen af egen drift kan gennemgå forvaltningens sager når dette ikke sker med henblik på at nå frem til rigtige afgørelser.

Hertil kommer, at forvaltningen i givet fald vil være forpligtet til at fastlægge saglige kriterier for omfanget af gennemgangen samt at sikre, at lighedsgrundsætningen overholdes⁴².

Med hensyn til forvaltningens ret til efter henvendelse at gennemgå sager er det efter KL-konsulenternes opfattelse misvisende at tale om dette som en "rettighed" for forvaltningen. Der henvises til det anførte om forvaltningens forpligtelse på grundlag af god forvaltningsskik at forholde sig til fremført kritik, dog således at forvaltningen har en retlig forpligtelse til at prioritere sager, hvori der er et aktuelt behov for hjælp. Der henvises til afsnit 4.3.3.2. Dette har efter KL-konsulenternes opfattelse betydning for, hvor hurtigt og hvordan forvaltningen kan besvare henvendelser om sagsbehandlingsfejl.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 32 af 62

⁴² Et bud på saglige kriterier for sagsudvælgelse kunne være karakteren af den foranstaltning, som sagen vedrører, sådan at sager med indgribende foranstaltninger prioriteres frem for sager med mindre indgribende foranstaltninger.

5.2. Om kommuners berettigelse til af *egen drift* eller *efter henvendelse på privatretligt grundlag* at gennemgå sager i den kommunale forvaltning

Frederiksberg Kommune har bedt KL-konsulenterne belyse de juridiske rammer for kommunens *ret* til af egen drift eller efter henvendelse at gennemgå Familieafdelingens sager med henblik på andre reaktioner end at nå frem til rigtige afgørelser i sagerne.

Ovenfor under afsnit 5.1. er behandlet spørgsmålet om der på offentligretligt grundlag består en sådan ret til at gennemgå Familieafdelingens sager af egen drift eller efter henvendelse.

I dette afsnit behandles spørgsmålet om, hvorvidt der på privatretligt grundlag består en ret til at gennemgå Familieafdelingens sager med henblik på erstatning eller tortgodtgørelse.

Med hensyn til *ret* at foretage en sådan gennemgang af egen drift henvises til afsnit 4.2. Som anført vil det, da krav om erstatning eller tortgodtgørelse er obligationsretlige fordringer, der kun opstår i det omfang, de gøres gældende af en potentiel fordringshaver, efter KL-konsulenternes vurdering ligge uden for rammerne af det almindelige saglighedskrav at foranstalte sagsgennemgang uden at sådanne krav er gjort gældende.

5.2.1. Med hensyn til *ret* til at foretage en sådan gennemgang efter henvendelse med henblik på erstatning,

5.2.1.1. *Pligt til at svare*

Det følger af det almindelige saglighedskrav og god forvaltningsskik, at kommunen skal besvare henvendelser om erstatning.

5.2.1.2. *Intensitet*

Med hensyn til spørgsmålet om den *intensitet*, der må udfoldes i sagsbehandlingen ved sådanne henvendelser, ses der, som anført under afsnit 4.4.1.2., ikke at gælde anden målestok end det almindelige saglighedskrav, som gælder hvad enten kommunen agerer på offentligretligt eller privatretligt grundlag, herunder også kravet om økonomisk forsvarlighed.

Det må i den forbindelse anses for sagligt i overvejelsen om, hvilke ressourcer, der skal lægges i besvarelsen af en henvendelse, at inddrage, om henvendelsen er indholdsmæssigt underbygget (hvor kvalificeret er fordringen gjort gældende), og om der er udsigt til, at kommunens adfærd kan føre til et erstatningsansvar. Det vil sige, om adfærden kan bebrejdes kommunen og om de øvrige erstatningsbetingelser er opfyldt og kravet ikke er forældet, og der derfor er udsigt til, at kommunen i en retssag ville blive dømt til at betale borgeren erstatning.

Hvis kommunen efter en konkret vurdering af den argumentation, der ledsager kravet om erstatning, er af den opfattelse, at kravet har noget for sig, vil det derfor være inden for rammerne af saglighedskravet, at kommunen bruger ressourcer på at foretage sin egen vurdering af, om erstatningsbetingelserne er opfyldt og på denne måde forsøger at begrænse udgifter til eventuelle sagsomkostninger.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 33 af 62

Nedenfor behandles først spørgsmålet om udsigten til erstatningsretligt ansvar under afsnit 5.2.1.2.1. og dernæst spørgsmålet om hensynet til at spare sagsomkostninger under afsnit 5.2.1.2.2.

5.2.1.2.1. Erstatningsbetingelserne - ansvarsgrundlaget

Det følger af dansk rets almindelige erstatningsregler, at erstatningsansvar ifaldes, hvis der er udvist uforsvarlig adfærd, som kan tilregnes den pågældende som forsætlig eller uagtsom (culpa, som betyder skyld), og hvis denne adfærd har påført en skadelidt et tab, der er forårsaget af denne adfærd, og hvis skaden/tabets er en påregnelig følge af adfærd.

Der er tale om kumulative betingelser – dvs. at der fx ikke ifaldes erstatningsansvar, hvis skadelidtes tab ikke er en påregnelig følge af den skadegørende handling eller undladelse. Det gælder, selvom der er handlet uforsvarligt/culpøst fra skadevolders side.

Derudover må der ikke foreligge ansvarsfrihedsgrunde i form af fx egen skyld, og kravet må ikke være forældet.

Nærværende notat er foranlediget af, at der i Frederiksberg Kommunes familieforvaltning *generelt* er konstateret manglende fokus på forvaltningsretlige sagsbehandlingsregler – navnlig mangler vedrørende handleplan, børnesamtale og børnefaglige undersøgelser - i tilknytning til forvaltningens afgørelser efter serviceloven. Det ligger således uden for kommissoriet at behandle spørgsmålet om, hvad kommunen måtte have ret eller pligt til, hvis der var tale om, at kommunen havde forstået regler i fx serviceloven forkert.

Da KL-konsulenterne ikke skal vurdere grundlaget for et muligt erstatningsansvar i bestemte konkrete sager, fokuseres der alene på den erstatningsbetingelse, der angår ansvarspådragende adfærd, da denne erstatningsbetingelser har snæver sammenhæng med konstateringen af manglende fokus på forvaltningsretlige sagsbehandlingsmangler. Med hensyn til betingelserne om tab, årsagsforbindelse og adækvans og ansvarsfrihedsgrunde må dette bero på en konkret vurdering i hver enkelt sag.

Da kommissoriet således tager udgangspunkt i konstateret manglende fokus på forvaltningsretlige sagsbehandlingsregler, ligger det endvidere uden for rammerne af dette notat at komme ind på mulig ansvarspådragende adfærd på grund af retsvildfarelser eller andre hjemmelsmangler.

5.2.1.2.2. Målestokken for den culpøse adfærd

Med hensyn til målestokken for den culpøse adfærd, som domstolene lægger til grund ved vurderingen af om en offentlig myndighed har handlet ansvarspådragende, har Bernhard Gomard i en artikel i Ugeskrift for Retsvæsen bemærket:

”Retspraksis har ... ikke formuleret en klar generel regel om, at offentlige myndigheder kun har erstatningsansvar for væsentlige, klare fejl, men resultatet i adskillige domme stemmer overens med en sådan regel. Baggrunden for en regel af dette indhold er vel, at den offentlige sektor handler pligtmæssigt og ansvarsbevidst. Der er kun ringe behov for at bruge erstatningsansvar præventivt som en skadesforebyggende foranstaltning.”

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 34 af 62

Bemærkningen baserer sig bl.a. på tre domme, hvor erstatningsansvar ikke blev anerkendt:

Vurdering af om bevisvurdering og retsanvendelse havde været forsvarlig
I sagen **U2002.1566H** havde et såkaldt bestillingskontor afvist at genoptage en vognmand som tilsluttet til bestillingskontoret i forbindelse med en tvist om forholdsmæssig betaling af bestillingskontorets udgifter (ved at betjene de forskellige vognmænd). Vognmanden indbragte afvisningen for taxanævnet (offentlig myndighed). Taxanævnet nåede frem til, at der ikke bestod nogen pligt for bestillingskontoret til at genoptage vognmanden. Vognmandens omsætning faldt efter, at han ikke fik ture via bestillingskontoret længere. Højesteret nåede dog i samme sagskompleks i U1997.1216H, frem til, at Taxanævnet havde taget fejl og skulle have givet et sådant påbud om genoptagelse. I den ny retssag (som afsluttedes med Højesterets dom i U2002.1566H) nedlagde vognmanden påstand om erstatning for indtægtstab som følge af den manglende tilslutning til bestillingskontoret. Med henvisning til, at spørgsmålet om genoptagelse beroede på bevismæssige og retlige vurderinger, som først fandt deres afklaring ved Højesterets dom i U1997.1216H, afviste højesteret, at der var grundlag for at bebrejde nævnet, at det ikke pålagde bestillingskontoret at genoptage vognmanden.

Vurdering af om sagsoplysning havde været tilstrækkelig
I **U2003.39H** havde en kommune skønsmæssigt forhøjet skatteansættelsen for en vognmand. Ved forhøjelsen havde kommunen alene taget hensyn til antal kørte kilometer og ganget dette antal med den fortjeneste, der statistik var pr. kørt kilometer. Man havde i første omgang ikke fratrukket udgifter. Inddrivelsen blev sat i bero på en straffesag om groft skattesvig. Da straffesagen blev opgivet, genoptoges skattesagen og kommunen nedsatte skatteansættelsen, idet den inddrog udgifter til benzin og lønninger. Efterfølgende undlod vognmanden at betale den skat han efter skatteansættelsen blev pålignet, og han mistede hyrevognsbevillingen. I landsskatteretten nedsattes skatteansættelsen yderligere, og han fik ved kendelse hyrevognsbevillingen tilbage. Under den efterfølgende retssag nedlagde vognmanden påstand om erstatning for tab lidt ved salget af de gamle taxaer i utide (da han mistede bevillingen), for manglende indtægt i perioden, hvor han ikke havde hyrevognsbevilling og for udgifter til bl.a. installation af taxameter i de nye taxaer, han nu havde måttet købe. Landsretten afviste, at det skøn kommunen havde udøvet led af mangler af en sådan karakter, at det kunne begrunde et erstatningsansvar for kommunen. Landsretten henviste til, at det i den konkrete sag ikke havde været usagligt at tage udgangspunkt i antal kørte kilometer og at kommunen efterfølgende havde taget højde for udgifter i et vist omfang.

Højesteret tiltrådte under henvisning til landsrettens præmisser landsrettens afgørelse.

Det bemærkes, at de køreregnskaber, som vognmanden havde fremlagt for skattemyndighederne, også efter hans eget udsagn var fiktive. Derfor kan det – uden at det dog er kommet til udtryk i dommens præmisser – ikke udelukkes at overvejelser om egen skyld har spillet ind.

Vurdering af om sagsoplysning havde været tilstrækkelig

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 35 af 62

I **U 2003.1462H** tog højesteret stilling til en tvist om ægtefællesbidrag i en skilsmisssag. Civilretsdirektoratet havde fastsat bidraget under henvisning til oplysninger, som var fremkommet i en byretssag vedrørende et andet økonomisk mellemværende i anledning af skilsmissten. I byrettens afgørelse blev det lagt til grund, at manden havde formue i udlandet, som han havde råderet over. Byrettens afgørelse blev anket til landsretten, som fastslog, at råderetten ikke var aktuel, før mandens far var afgået ved døden. Manden anlagde sag mod Civilretsdirektoratet med påstand om erstatning for det tab han havde lidt ved, at ægtefællebidraget var blevet fastsat for højt på grund af de oplysninger, der fremkom for byretten. Det hører med, at manden under byretssagen nægtede at imødekomme en provokation om at redegøre nærmere for formueforholdene, ligesom han heller ikke skønt opfordret af Civilretsdirektoratet kom med uddybende oplysninger om sine økonomiske forhold.

Landsretten nåede frem til, at det ikke kunne antages, at Civilretsdirektoratet har handlet ansvarspådragende ved som sket at inddrage oplysningerne om sagsøgerens formueforhold.

Højesteret tiltrådte landsrettens afgørelse uden yderligere bemærkninger vedrørende indholdet.

Også i denne sag synes spørgsmål om egen skyld at have spillet en rolle.

I den sidstnævnte sag bemærkes særligt, at myndigheden ikke ansås for erstatningsansvarlig selv om den trufne afgørelse om bidragsfastsættelsen var ugyldig, da sagsoplysningen fandtes forsvarlig.

Utilstrækkelig sagsoplysning

På det sociale område kan der derudover henvises til **U94.247H**, hvor en ulovlig tvangsfjernelse ikke kunne danne grundlag for erstatning for tabt arbejdsfortjeneste til faderen. Grundlaget for tvangsfjernelse var ikke til stede, da mistanken om seksuelt misbrug fra faderens side viste sig uberettiget. Faderen havde henvist til, at sagen var utilstrækkeligt oplyst.

Landsretten frifandt kommunen for erstatningsansvar og højesteret tiltrådte landsrettens afgørelse med henvisning til landsrettens begrundelse. Landsretten anførte:

”Landsretten finder, at beslutninger om tvangsfjernelse af børn efter bi-standslovens § 127 på grundlag af mistanke om seksuelt misbrug nødvendigvis må træffes forholdsvist hurtigt og på et grundlag, der efter sagens art ofte alene kan have en vis foreløbig karakter.

I det foreliggende tilfælde findes sagsøgte ikke at have udvist noget erstatningsforpligtende forhold over for sagsøgeren ved på det ovenfor anførte grundlag på at træffe de omhandlede beslutninger.”

Dommen viser, at der med hensyn til sagsoplysning også må tages hensyn til de alt andet lige mere begrænsede ressourcer, det er muligt at bruge på oplysning af sager, i hvilke der hurtigt skal træffes en afgørelse, end i sager, hvor der er tid til en grundigere sagsforberedelse og sagsoplysning.

Partshøringsmangel

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 36 af 62

I **FED⁴³ 2001.113** nedlagde et forældrepar påstand om bl.a. erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i en sag, hvor deres datter var blevet tvangsanbragt på et socialpsykiatrisk hospital med henblik på undersøgelse.

I dommens præmisser blev det bl.a. anset for kritisabelt, at kommunen ikke umiddelbart op til fjernelsen af datteren gav forældrene mulighed for at forholde sig til nye oplysninger, der var fremkommet op til tvangsfjernelsen. På baggrund af de foreliggende specialisterklæringer måtte det imidlertid anses for godtgjort, at kommunen havde fremskaffet tilstrækkelige oplysninger til, at der kunne træffes en afgørelse på sagligt grundlag. Som følge heraf var der ikke grundlag for at pålægge kommunen at betale erstatning eller godtgørelse for tort; og kommunen blev derfor frifundet.

Modsat nedenfor omtalen af **U2007.1603S**, hvor en partshøringsfejl bevirkede, at Sikringsstyrelsen blev anset for erstatningsansvarlig, da det måtte lægges til grund, at de oplysninger, som ville være fremkommet i forbindelse med en partshøring, ville have ført til en anden afgørelse. Den afgørelse, der imidlertid blev truffet om forbud mod at markedsføre et bestemt produkt, havde påført parten et økonomisk tab.

Der synes ikke i senere praksis at være ændret ved den tidligere fastlagte praksis. Der kan i den forbindelse henvises til Højesterets nedennævnte dom i en sag om erstatning for ekstraudgifter til efterskoleophold for børn/unge med læsevanskeligheder. Højesteret afviste, at kommunen i sagen var erstatningsansvarlig. Også denne sag handlede om mangler i forbindelse med sagsoplysning og dokumentation. Sagen er efter KL-konsulenternes opfattelse sammenlignelig med de forhold, Frederiksberg Kommune har konstateret med hensyn til manglende fokus på sagsbehandlingsregler i Familieafdelingens sager.

Sagsoplysning og dokumentation

I **U2010.1349H**, havde man i 3. klasse konstateret, at drengen i sagen havde svære læsevanskeligheder, og der blev foranstaltet specialundervisning, som drengen modtog til og med 8. klasse. Specialundervisningen blev i perioder varetaget af personale, som ikke var særligt kvalificeret hertil, og der blev efter oplysningerne i sagen ikke gennemført en egentlig udredning af drengens læse- og stavevanskeligheder. I 9. og 10. klasse gik drengen på efterskole for normalt begavede børn med læsevanskeligheder.

Forældrene krævede i retssagen erstatning for udgifter til efterskoleopholdet, bl.a. fordi det i folkeskolen aldrig var blevet udredt, at drengen var ordblind, og at specialundervisningen derfor havde været ukvalificeret. Drengen krævede tortgodtgørelse og erhvervsevnetabserstatning.

Landsrettens mindretal lagde bl.a. vægt på, at der blev tilbudt specialundervisning tilrettelagt i samarbejde med PPR, og at der ikke på grund af den sparsomme dokumentation var grundlag for at fastslå, at indsatsen ikke var relevant i forhold til drengens vanskeligheder. Forældrene havde ikke godtgjort, at kommunen havde handlet ansvarspådragende.

"Selv om det må antages, at man først i 2000, hvor A var begyndt på Y Skole, har anvendt udtrykket ordblind om A, er der ikke grundlag for at fastslå, at PPR ikke allerede i 1995 har afdækket A's indlæringsvanskeligheder,

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 37 af 62

⁴³ FED: Forsikrings- og Erstatningsretlig Domsamling

ligesom der efter det, der er anført foran, heller ikke er grundlag for at fastslå, at skolen ikke har stillet de fornødne antal støttetimer til rådighed for specialundervisningen. Der er heller ikke grundlag for at fastslå, at undervisningen ikke har været varetaget af lærere, der har haft de fornødne forudsætninger, eller at indholdet af undervisningen, der løbende har været vurderet af skolen og PPR, ikke har været relevant i forhold til A's vanskeligheder. Det forhold, at læsekonsulent Knud Knappe ikke færdiggjorde sin rapport om A eller udarbejdede en egentlig plan for undervisningen, og ikke i øvrigt fra november 1996 havde nogen direkte kontakt til A eller hans forældre, finder jeg ikke kan føre til noget andet resultat. Det bemærkes herved, at Knud Knappe også i perioden herefter deltog i de årlige statusmøder på skolen, og at samarbejdet mellem forældrene, skolen og PPR i øvrigt fortsatte.

Jeg finder således ikke, at sagsøgerne har godtgjort, at daværende Fjends Kommune har handlet ansvarspådragende i forbindelse med A's skolegang på X Skole."

Landsrettens flertal fandt modsat, at den manglende dokumentation i sig selv var et problem, og at der efter bevisvurderingen var grundlag for at fastslå ansvar for kommunen for mangelfuld undervisning og at kommunen havde handlet ansvarspådragende. Flertallet anførte i sine præmisser bl.a.:

"En sådan form for løbende bistand, hvis nærmere indhold i øvrigt er udokumenteret, findes imidlertid ikke at kunne træde i stedet for en grundlæggende undersøgelse og diagnose og opstilling af en målrettet plan for specialundervisningen".

Højesteret afsagde dom i overensstemmelse med landsrettens mindretal og med henvisning til mindretallets præmisser, idet højesteret bemærkede, at der:

"...ikke er grundlag for at fastslå, at den specialundervisning, [drengen] modtog...samlet set med hensyn til omfang og indhold ikke levede op til kravene i folkeskoleloven og bekendtgørelsen om specialundervisning. Der er derfor ikke grundlag for at pålægge kommunen erstatningsansvar".

Dommen er efter KL-konsulenternes opfattelse udtryk for, at bevisbyrden forbliver på den, der rejser erstatningskravet, selv om den prøvede adfærd ikke lever op til den højeste standard. Dommen er efter KL-konsulenternes opfattelse ligeledes udtryk for, at myndighederne i en sag, hvor både betingelserne for at bringe en foranstaltning i anvendelse og valget af den konkrete foranstaltning over for en borger ikke beror på direkte retsanvendelse, men beror på udfyldning, har et skøn, som ikke er ubetydeligt. At det indrømmede skøn ikke er ubetydeligt, kan udledes af Højesterets præmis om, at der må foretages en samlet vurdering. Dommen er endelig udtryk for, at mulige mangler i forbindelse med sagsbehandlingen ikke i sig selv er ansvarspådragende, når afgørelsen er lovlig.

At rummet for skøn efter dommen ikke er ubetydeligt, udlægges i Offentlige myndigheders erstatningsansvar" på denne måde:

"Det fremgår af præmisserne, at kommunen vel kun lige akkurat havde opfyldt sine forpligtelser efter folkeskoleloven..."

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 38 af 62

Dette kan i øvrigt også hænge sammen med det, Garde m.fl. anfører om manglende årsagsforbindelse:

"Der er ... grund til at understrege den almindelige betingelse for tilkendelse af erstatning, at der skal foreligge årsagsforbindelse mellem tabet og den skadevoldende handling. Det forhold, at der foreligger en måske ligefrem grov sagsbehandlingsfejl, vil således som udgangspunkt ikke kunne pådrage erstatningsansvar for den trufne afgørelse, hvis denne efter sit indhold er lovlig og rigtig". (KL-konsulenternes understregning).

Sagen vedrørende underkendelsen af taxanævnets afslag på lade en vognmand genoptage i et bestillingskontor viser, at der også indrømmes myndighederne en margin, når afgørelserne ved en prøvelse viser sig at være ugyldige.

Er fejlene imidlertid grove kan sagsbehandlingsfejl blive anset for ansvarspådragende:

Sagsoplysning og partshøringsfejl

I **U2007.1603S**, der omhandlede en sag om standsning af salg af bestemte barnevogne, havde Sikringsstyrelsen ikke partshøret producenterne inden standsningsforbuddet blev afgivet. På et efterfølgende møde kom producenterne med oplysninger om, hvordan barnevognene kunne ændres, og forbuddet kunne ophæves. Disse oplysninger kunne producenterne have givet i forbindelse med en partshøring inden afgørelsen om standsning blev truffet. Sø- og Handelsretten fandt at Sikringsstyrelsen var erstatningsansvarlig for det tab producenterne havde lidt som følge af påbuddet om standsning.

Forsvundne dokumenter

Ansøgnings bortkomst anses for ansvarspådragende i en sag om førtidspension, der blev afgjort af Østre Landsret i **U2014.1635Ø**. I sagen havde en borger to gange i april henholdsvis maj indgivet ansøgning om førtidspension. Borgeren indgav ny ansøgning 20 måneder senere i december året efter. Borgeren blev tilkendt førtidspension. Det kunne i sagen lægges til grund, at borgerens sag kunne have været afgjort hurtigere, hvis de to ansøgninger ikke var bortkommet. Borgeren blev derfor tilkendt erstatning for den førtidspension, som kunne have været oppebåret fra det tidligere tilkendelsestidspunkt.

Kan det påvises, at borgerne har fremsendt ansøgninger, som er bortkommet, og at en afgørelse i sagen af denne grund forsinkes med tab til følge, kan det således ikke udelukkes, at kommunen kan blive gjort erstatningsansvarlig.

Særligt om vejledningsfejl

Forkert eller manglende vejledning klassificeres som sagsbehandlingsfejl. Selvstændige vejledningsfejl fører ofte til erstatningsansvar – også på det sociale område – når borgeren lider tab ved at have fulgt kommunens vejledning.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 39 af 62

Ansvar for manglende eller ufuldstændig vejledning er gennem mange år blevet bedømt strengt på samme måde som professionsansvar⁴⁴.

I **U1983.1096V** havde et ægtepar således efter vejledning fra kommunen solgt deres hus og var flyttet i lejebolig med øgede boligudgifter til følge. Kommunen blev anset for erstatningsvarlig for det økonomiske tab ægteparret i den forbindelse led.

I **U2019.519V** havde en borger søgt erstatning for tabt invaliditetsydelse. Her fandt landsretten, at kommunen efter princippet om god forvaltningsskik havde haft en naturlig anledning til at gøre en borger bekendt med retten til at få invaliditetsydelse, og kommunens manglende vejledning måtte anses for ansvarspådragende. Den manglende vejledning havde i øvrigt medført, at borgeren var i utilregnelig uvidenhed om sit krav, og derfor var ingen del af borgerens krav var forældet.

Særligt om erstatning for tab af erhvervsevne som følge af sagsbehandlingsfejl

Der findes ikke KL-konsulenterne bekendt domme i hvilke kommuners mulige ansvar for tab af erhvervsevne i forbindelse med myndighedsudøvelse er blevet taget under pådømmelse, bortset fra U2010.1349H (den ordblinde dreng).

Det bemærkes, at der for byretten i Kolding imidlertid aktuelt verserer en sag, i hvilken en borger, som har anlagt sag mod Vejle Kommune, har nedlagt påstand om erstatning for borgerens tab af erhvervsevne, og det økonomiske tab, som borgeren derved har lidt som følge af kommunens manglende eller utilstrækkelige foranstaltninger. Sagen er berammet til hovedforhandling i december 2020.

5.2.1.2.3. KL-konsulenternes vurdering - culpavurdering

På baggrund af de nævnte domme er det KL-konsulenternes opfattelse, at der som udgangspunkt ikke vil være grundlag for erstatningsansvar, når der er tale om erstatningskrav, der fremsættes i anledning af sagsbehandlingsfejl begået i forbindelse med tilblivelsen af en forvaltningsretlig afgørelse, når denne opretholdes trods manglen, således U2010.1349H (den ordblinde dreng) og FED 2001.113 (partshøring i forbindelse med afgørelse om tvangsindlæggelse af barn).

Selv hvis en afgørelse ville kunne tilsidesættes som ugyldig, vil manglerne ikke i sig selv føre til at adfærden anses for ansvarspådragende, se således U2002.1566H (genoptagelse af taxavognmanden i bestillingskontoret), U2003.39H (skatteansættelse af vognmand) og U2003.1462H (ægtefællesbidrag).

I den forbindelse er det i lyset af, at nærværende notat drejer sig om sager i kommunens familieafdeling, særlig værd at hæfte sig ved det hensyn, der tages til, hvor lang tid en myndighed har til at undersøge en sag, før der skal træffes afgørelse, således U94.247H (tvangsfjernelsessagen).

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 40 af 62

⁴⁴ Pagh m.fl. – Offentlige myndigheders erstatningsansvar (DJØF 2017), s. 264

Det er på den baggrund KL-konsulenternes vurdering, at der i almindelighed ikke er udsigt til, at kommunen vil blive anset for at have handlet ansvarspådragende i anledning af sin ageren i afgørelsessager, der tilsidesættes som ugyldige på grund af sagsbehandlingsfejl, når der er tale om sager, i hvilke der skal træffes afgørelse på meget kort tid.

Det kan dog ikke udelukkes, at kommunen vil kunne anses for at have handlet ansvarspådragende, hvis sagsbehandlingsfejlen er særligt grov, således U2007.1603S (partshøringsfejlen i barnevognssag).

Med hensyn til vejledningsfejl, er det KL-konsulenternes vurdering, at det på grundlag af praksis ikke kan udelukkes, at kommunen vil kunne blive anset for at have handlet ansvarspådragende, hvis der konstateres sådanne selvstændige vejledningsfejl.

Sammenfattende om kriteriet "udsigten til at blive anset for at have handlet ansvarspådragende" som målestok for hvilke ressourcer, der skal lægges i besvarelsen af en henvendelse om erstatning, er det KL-konsulenternes vurdering, at kommunen isoleret betraget bør være særligt opmærksom på henvendelser om grove sagsbehandlingsfejl, der ville kunne medføre en afgørelses ugyldighed (også selv om afgørelsen forvaltningsretligt måtte have udtømt sine virkninger) og henvendelser, der drejer sig om vejledning af betydning for afgørelser, som Familieafdelingen har truffet.

I modsat retning bør kommunen også være opmærksom på, om det tab, som borgeren påstår at have lidt i anledning af sagsbehandlingsfejl, ligger så langt uden for det påregnelige, at det er åbenbart, at der ikke er noget erstatningsansvar. Det samme gør sig gældende med hensyn til forældelse, som med henvisning til kommissoriet er behandlet under afsnit 6. Hvis det således uden videre må konstateres at kravet er forældet, eller tabet er ganske upåregneligt, så vil kommunen ikke skulle investere særlige ressourcer i at undersøge, om kommunen har handlet ansvarspådragende.

Da bevisbyrden ligger på borgeren, vil det bero på tyngden i henvendelsen om erstatning, hvilken intensitet der må lægges i besvarelsen af henvendelsen.

5.2.1.2.4. Målestokken - Økonomisk forsvarlighed – sparede sagsomkostninger

Efter kommunalfuldmagtsreglerne antages, at kommuner har en helt generel pligt til at handle økonomisk forsvarligt i alle dispositioner⁴⁵.

Der kan for en generel gennemgang af betydningen af kravet om økonomisk forsvarlighed henvises til Karsten Revsbech, Kommunernes opgaver, 2015, side 109 ff. Heraf fremgår bl.a.

"Det er vanskeligt at angive præcist, hvad det her omtalte krav om økonomisk forsvarlighed indebærer. Ministeriet anfører da også i de ovennævnte skrivelser, at Fastlæggelse af, hvad der er økonomisk forsvarligt må bero på den konkrete situation og der må som udgangspunkt gives kommunalbestyrelsen et bredt spillerum med hensyn til anvendelse af kommunale midler. I

⁴⁵ Karsten Revsbech, Kommunernes opgaver (DJØF 2015), s. 109 ff

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 41 af 62

andre sammenhænge har ministeriet betegnet kravet om økonomisk forsvarlighed som "en helt generel forpligtelse". Formentlig er kernen om kravet om økonomisk forsvarlighed, at en kommune skal udvise ansvarsbevidsthed i sine økonomiske anliggender, således at der ikke påføres kommunen udgifter eller tab, som kunne være undgået."

En generel forpligtelse til at udvise økonomisk forsvarlighed kan imidlertid efter KL-konsulenternes opfattelse ikke i sig selv føre til, at kommunen har en konkret forpligtelse til at undersøge henvendelser om erstatning nærmere.

Revsbech bemærker videre, at *"...den grænse, som kravet om økonomisk forsvarlighed – anskuet som et retligt krav – trækker, ofte [vil] være sammenfaldende med den situation, hvor et personligt erstatningsansvar for kommunalbestyrelsesmedlemmer, jf. kommunestyrelsesloven §§ 50c og 50d..., kan være relevant."*

De fejl, der i tilsynsmyndighedernes praksis har ført til erstatningsansvar for kommunalbestyrelsesmedlemmer, ligger imidlertid helt uden for de fejl, der er tale om i forbindelse med Familieafdelingens sager.

Med hensyn til muligheden for at spare sagsomkostninger, fremgår følgende af daværende økonomi- og indenrigsministers svar af 14. maj 2012 til Folketingets Kommunaludvalg på spørgsmål nr. 131 (alm del):

"Spørgsmålet om kommuners mulighed for frivilligt at udbetale erstatning, det vil sige uden at der er afsagt dom herom, er ikke reguleret i den skrevne lovgivning. Spørgsmålet skal derfor afgøres efter almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse, de såkaldte kommunalfuldmagtsregler.

Efter de nævnte regler antages en kommunes adgang til uden lovhjemmel at gennemføre foranstaltninger blandt andet at være afgrænset af, hvad der traditionelt er betegnet som et almen nytte-kriterium. Dette kriterium indebærer, at en kommune som udgangspunkt kun kan gennemføre foranstaltninger, der kommer en bredere kreds af kommunens borgere til gode.

Dette udgangspunkt indebærer, at en kommune normalt ikke uden lovhjemmel kan gennemføre foranstaltninger, der udelukkende eller i det væsentligste er motiveret i varetagelsen af individuelle interesser hos enkeltpersoner eller grupper af enkeltpersoner.

Endvidere har en kommune efter de ovenfor nævnte grundsætninger en generel forpligtelse til at handle økonomisk forsvarligt i alle dispositioner. Kommunen har således pligt til at udvise ansvarsbevidsthed i sine økonomiske anliggender, så der ikke påføres kommunen udgifter, der kunne være undgået.

Det antages på den baggrund, at en kommune lovligt kan yde et beløb til en enkeltperson, når dette er begrundet i varetagelsen af hensynet til at begrænse kommunens udgifter til erstatning, herunder udgifter i forbindelse med gennemførelse af en retssag.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 42 af 62

Ved udøvelsen af skønnet over, hvornår der med henblik på at begrænse kommunens udgifter til erstatning bør ydes et beløb til en enkeltperson, må der indrømmes kommunen et vist spillerum, der blandt andet omfatter vurderingen af, hvorvidt kommunen ved en retssag ville blive dømt erstatningsansvarlig. Det må imidlertid på grundlag af de foreliggende oplysninger i en given sag, for eksempel med støtte i en udtalelse fra en advokat herom, med den fornødne sikkerhed kunne lægges til grund, at kommunen, uden at der er blevet afsagt dom derom, er forpligtet til at udbetale erstatning.

Det følger af ovenstående, at spørgsmålet om kommuners mulighed for at udbetale erstatning, uden at der foreligger en dom herom, er reguleret af kommunalfuldmagtsregler. Ændring af disse regler kræver en lovændring”

Det fremgår således af citatet, at hensynet til at spare sagsomkostninger kan udgøre grundlaget for, at kommunen selv tager et krav om erstatning under behandling (og i givet fald at udrede erstatning). Der er i citatet tale om en mulighed og ikke et krav.

En kommune må altså gerne udbetale erstatning uden at være dømt i en retssag. Det kræver imidlertid, at det med fornøden sikkerhed kan lægges til grund, at kommunen er forpligtet til at udbetale erstatning. Som anført i svaret til Folketinget omfatter dette en vurdering af, om kommunen ud fra de foreliggende oplysninger ville blive dømt erstatningsansvarlig ved en retssag. Hjemlen til dette skal, som det fremgår af svaret, findes i kommunalfuldmagtsreglerne, idet det antages, at en kommune lovligt kan yde et beløb til en enkeltperson, når dette er begrundet i hensynet til at begrænse kommunens udgifter til erstatning, herunder udgifter i forbindelse med gennemførelse af en retssag.

I svaret til Folketinget fremhæves, at vurderingen i en sådan sag *eksempelvis* kan støttes på en udtalelse fra en advokat. Der er således ikke tale, at vurderingen nødvendigvis skal foretages af en advokat, men det må efter KL-konsulenternes vurdering kræves, at bedømmelsen foretages af en person med den fornødne erstatningsretlige ekspertise og kendskab til det relevante retsområde, herunder den relevante retspraksis.

5.2.1.2.5. Konsulenternes vurdering – økonomisk forsvarlighed

Idet pligten til at udvise økonomisk forsvarlighed efter det ovenfor anførte efterlader kommunen et betydeligt skøn, idet den nedre grænse for denne forpligtelse går ved det personlige erstatningsansvar for kommunalbestyrelsesmedlemmer, og idet de forhold, der har ført til et sådant ansvar er af en hel anden karakter end de forhold, der gør sig gældende med hensyn til Familieafdelingens sager, kan det efter KL-konsulenternes vurdering fastslås, at der ikke med henvisning princippet om økonomisk forsvarlighed består en generel offentligretlig forpligtelse for kommunen til at bruge ressourcer på at foretage sin egen vurdering – d.v.s. uden for domstolsprocessen – af, om erstatningsbetingelserne er opfyldt.

5.2.1.2.6. KL-konsulenternes samlede vurdering – henvendelser om erstatning

Saglighedskravet, herunder kravet om økonomisk forsvarlighed, indrømmer kommunen et betydeligt skøn, og derfor er det KL-konsulenternes vurdering,

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 43 af 62

at kommunen ud fra denne målestok i vidt omfang vil have ret til at investere ressourcer i besvarelsen af henvendelser om erstatning. Jo mindre kvalificeret henvendelsen imidlertid er, jo større betydning vil rammerne for prioritering af forvaltningens sager få. Der henvises i den forbindelse til afsnit 5.1.

Hvis kommunen vælger at tage stilling til kravene i henvendelsen, skal kommunen være opmærksom på, hvilke forsikringer, kommunen har tegnet, idet policerne kan indeholde klausuler om, at forsikringsselskabet er fri for ansvar, hvis forsikringstager uden forsikringsselskabets samtykke udbetaler erstatning (eller godtgørelse).

Kommunen skal endvidere være opmærksom på regler om forældelse, som begrænser retten til at udbetale erstatning, og som i lyset af princippet om økonomisk forsvarlighed vil betyde, at kommunen ikke vil være berettiget til at investere ressourcer i at besvare en henvendelse om erstatning, hvis det er åbenbart, at kravet er forældet.

I et sådant tilfælde vil det være underordnet, om henvendelsen er velunderbygget hvad kommunens skadevoldende adfærd angår.

Under afsnit 6 er der således givet et overblik over de væsentligste regler om forældelse. Udgangspunktet er, som det vil fremgå af overblikket, at krav på erstatning eller tortgodtgørelse forældes efter 3 år, medmindre fristen suspenderes på grund af faktisk vildfarelse eller i særlige tilfælde, hvis borgeren af myndigheden aktivt er blevet bragt i vildfarelse om reglerne.

Ellers er hovedreglen, at manglende kendskab til reglerne ikke suspenderer forældelsesfristen. Hvis en borger synes en afgørelse virker mærkelig, må borgeren klage eller indbringe sagen for domstolene. Borgeren kan ikke bare passivt vente i årevis på, at en anden borger tilfældigvis anlægger en sådan sag og får held til at få underkendt den fortolkning af reglerne, som førte til den "mærkelige" afgørelse. Borgeren må selv forfølge sit krav og anfægte den mærkelige afgørelse.

5.2.2. Tortgodtgørelse

Afsnittet omhandler kommunens mulige ret til efter erstatningsansvarsloven at betale tortgodtgørelse i konkrete sager i anledning af konstatering af generelt manglende fokus på iagttagelse af de sagsbehandlingsregler i Familieafdelingens sager.

Efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, skal den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, således betale den forurettede godtgørelse for tort.

5.2.2.1. Pligt til at svare

Det følger af det almindelige saglighedskrav og god forvaltningsskik, at kommunen skal besvare henvendelser, herunder om tortgodtgørelse.

5.2.2.2. Intensitet

Det må i forhold til henvendelser om tortgodtgørelse – i lighed med, hvad der er anført ovenfor under pkt. 5.2.1.2. om erstatning - anses for sagligt i overvejelsen om, hvilke ressourcer, der skal lægges i besvarelsen af en henvendelse, at inddrage om henvendelsen er indholdsmæssigt underbygget (hvor

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 44 af 62

kvalificeret er fordringen gjort gældende), og om der er udsigt til, at den adfærd fra kommunens side, som påstås at være ansvarspådragende, kan føre til et ansvar for tort. Det vil sige, om adfærden kan bebrejdes kommunen og om der derved er sket en retsstridig krænkelse af borgeren.

Hvis kommunen efter en konkret vurdering af den argumentation, der ledsager kravet om tortgodtgørelse, er af den opfattelse, at kravet har noget for sig, vil det derfor være inden for rammerne af saglighedskravet, at kommunen bruger ressourcer på at foretage sin egen vurdering af, om erstatningsbetingelserne er opfyldt og på denne måde forsøger at begrænse udgifter til eventuelle sagsomkostninger.

Med hensyn til spørgsmålet om hensynet til at spare sagsomkostninger henvises til afsnit 5.2.1.2.4..

Målestokken for tilkendelse af tortgodtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1.

Tort betales af den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person.

Der er forudsat i begrebet retsstridighed, at der skal foreligge en culpøs krænkelse, og at denne skal være af en vis grovhed⁴⁶ og at den skal være egnet til at påvirke en persons selv- og æresfølelse.

I en ny højesteretsdom fra 11. marts 2020 i "SE og HØR"-sagen om hacking af kendte danskeres kreditkortoplysninger, har Højesteret bekræftet at sådan en retsstridig krænkelse forelå. I dommen afgrænsede Højesteret den retsstridige krænkelse på denne måde:

"Krænkelserne i den foreliggende sag består i, at A i en periode har stået på en liste, som B sendte til Se og Hør med navne på en række offentligt kendte personer, at B i et antal tilfælde har skaffet sig adgang til oplysninger om A's kreditkorttransaktioner og videregivet oplysningerne til Se og Hør, og at Se og Hør har anvendt en af disse oplysninger i en artikel. Oplysningerne om de pågældende transaktioner afslører ikke personfølsomme forhold".

Højesteret anfører i præmisserne, at sagen adskiller sig fra en anden lignende sag, som Højesteret afsagde dom i den 2. marts 2020 på den måde, at der i denne anden sag var tale om en arbejdsgivers konstante videoovervågning af og løbende kontrol med, at en underordnet ansat udførte sit arbejde korrekt.

I sagen fra 2. marts 2020 fik den krænkede tilkendt tortgodtgørelse. I sagen fra 11. marts fik den krænkede ikke tortgodtgørelse. Det forhold, at der i sagen fra 11. marts 2020 forelå grove retsstridige krænkelse, var således ikke en tilstrækkelig betingelse for tortgodtgørelse. Højesterets præmis herom lyder:

"Uanset at A som anført har været udsat for grove retsstridige krænkelse, finder Højesteret, at disse krænkelse efter deres karakter og omfang ikke er egnet til at påvirke hans selv- og æresfølelse."

⁴⁶ Kommentaren til Erstatningsansvarsloven, 2002, s.548

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 45 af 62

Højesteret bemærker i den forbindelse at sagen adskiller sig fra Højesterets dom af 2. marts 2020 (BS-27412/2019) – hvor der blev tilkendt godtgørelse for tort – bl.a. ved, at der i sagen fra 2. marts 2020 var tale om en arbejdsgivers konstante videoovervågning af og løbende kontrol med, at en underordnet ansat udførte sit arbejde korrekt.

Efter Højesterets præmisser i dommen af 11. marts 2020 skal der ud over at være tale om grove retsstridige krænkelser, også være tale om, at krænkelserne er egnet til at påvirke en persons selv- og æresfølelse.

Denne henvisning til krænkelsernes egnethed til at påvirke en persons selv- og æresfølelse hviler på forarbejder til erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1.

Bl.a. fremgår det af en betænkning fra Straffelovrådet⁴⁷, at:

”Tort” er en krænkelse af selv- og æresfølelsen, d.v.s. en persons opfattelse af eget værd og omdømme. Krænkelsesformen kan være sigtelser og ringeagtstytringer (injurier), fredskrænkelser, f.eks. brud på brevhemmeligheden, offentlig meddelelse om privatlivet hørende forhold eller frihedskrænkelser, herunder kønsfriehedsforbrydelser”.

I forbindelse med en ændring af erstatningsansvarslovens § 26 i 1997⁴⁸, blev der tilvejebragt hjemmel til at betale godtgørelse, selv om den forurettede ikke havde lidt tort, hvis en forbrydelse havde indebåret et særligt groft angreb mod en andens person eller frihed. I den forbindelse blev den hidtidige forståelse af begrebet tort bekræftet. Med lovforslaget blev der tilvejebragt hjemmel til i helt særlige tilfælde (af vold) at yde godtgørelse uden, at den krænkede havde lidt tort. Det fremgår i den forbindelse af lovforslagets bemærkninger:

”Begrebet ”tort” og dermed bestemmelsens rækkevidde er navnlig fastlagt ved nogle højesteretsdomme. Retstilstanden kan herefter sammenfattes på den måde, at godtgørelse for tort selv i alvorlige voldssager kun kan tilkendes, hvis volden er begået under sådanne for ofret særligt krænkende, ydmygende eller hånende omstændigheder, at de er egnede til at krænke vedkommendes selv- og æresfølelse. (KL-konsulenternes fremhævning)

...

Godtgørelse skal ydes i de grænsetilfælde, hvor forbrydelsen ikke direkte har været egnet til at krænke ofrets selv- eller æresfølelse, og hvor der derfor ikke ydes godtgørelse for tort.”

I Højesterets præmisser i SE og HØR-sagen henviser Højesteret til, at de fremhævede betragtninger om forudsætning om ”særligt krænkende, ydmygende eller hånende omstændigheder” finder anvendelse på alle de krænkelser, der er nævnt i erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, og ikke kun i forbindelse med krænkelser i form af vold.

⁴⁷ Betænkning 601/1971 om privatlivets fred, s. 65

⁴⁸ Lov nr. 349 af 23. maj 1997, Folketingstidende 1996-97, 1. samling, tillæg A, s. 3172-3174

Nuancer til forståelsen af tortbegrebet blev tilføjet i forbindelse med en ændring af § 26 i erstatningsansvarsloven i 2001⁴⁹:

"Efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, skal den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, betale den forurettede godtgørelse for tort. "Tort" er navnlig en krænkelse af selv- og æresfølelsen, dvs. en persons opfattelse af sit eget værd og omdømme..."

Bestemmelsen i erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, er senest ændret med virkning fra 1. januar 2019⁵⁰

Af lovforslagets almindelige bemærkninger fremgår det om gældende ret bl.a.:

"For at en krænkelse er retsstridig skal der foreligge en culpøs krænkelse af en vis grovhed".

Det er således ikke tilstrækkeligt at konstatere, at en regel er overtrådt, der skal være tale om en overtrædelse af grovere karakter.

Sammenfattende kan betingelserne for at der kan ydes tortgodtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, siges at være, at ofret dels har været udsat for en retsstridig krænkelse af en vis grovhed og at krænkelsen er egnet til at påvirke personens opfattelse af eget værd og omdømme, og at det i denne egnethedsbedømmelse skal indgå i vurderingen om omstændighederne ved krænkelsen har været særligt krænkende, ydmygende eller hånende.

Med hensyn til overtrædelse af EMRK bemærkes, at ansvaret efter EMRK ikke er begrænset til kvalificerede krænkelse eller klare fejl⁵¹.

Fra praksis, hvor der er påstået tortgodtgørelse i anledning af sagsbehandlingsfejl kan nævnes:

Ugyldige afgørelser og fejlagtig sagsbehandling – Krænkelse: Tab af livskvalitet – Ingen tortgodtgørelse

I **Østre Landsrets dom af 22. januar 2020** anerkendte landsretten efter en konkret bevisvurdering, at det var en fejl, at den sagsøgte kommune, Lolland Kommune, ikke havde bevilget socialpædagogisk støtte efter serviceloven til ledsagelse i forbindelse med svømmetræning og svømmestævner på et tidligere tidspunkt end sket. Kommunen havde givet flere afslag, som blev underkendt af Ankestyrelsen og hjemvist. Landsretten fandt med varierende grader af sikkerhed, at det kunne lægges til grund bl.a. på baggrund af et internt notat vedrørende en samtale med en svømmetræner, at borgeren skulle have haft støtte eller kunne have haft gavn af støtte fra det fyldte 18. år. Efter bevisførelsen fandt landsretten imidlertid ikke grundlag for at kunne fast-

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 47 af 62

⁴⁹ Lov nr. 463 af 7. juni 2001, Folketingstidende 2000-01, tillæg A, L143, s 3521.

⁵⁰ Lov nr. 1719 af 27. december 2018

⁵¹ Peter Pagh m.fl. – Offentlige myndigheders erstatningsansvar (DJØF 2017), s. 163

slå, at generne ved fejlen havde haft et omfang eller været af en sådan karakter, at det har indebåret en krænkelse af borgerens selvværd eller om-dømme. Der var derfor ikke grundlag for at tilkende borgeren tortgodtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1.

Det fremgik i den forbindelse af fremstillingen af faktum i sagen, at borgeren fik støtte i form af ledsagelse til svømmestævner, frem til borgeren fyldte 18 år, og at hjælpen derefter ophørte. Kommunens afslag på støtte til ledsagelse ydet som voksenstøtte blev underkendt af Ankestyrelsen og hjemvist ad flere omgange. Borgeren fik først bevilget hjælp til ledsagelse knap 3 år efter, borgeren fyldte 18 år.

I landsrettens præmisser er det vedrørende sagens faktiske omstændigheder nærmere fremhævet:

- At borgeren er autist, synshandicappet og mentalt retarderet
- At borgeren er en meget dygtig svømmer, der har klaret sig godt inden for handicapdræt, både i Danmark og internationalt
- At borgeren blev tildelt førtidspension, da borgeren fyldte 18 år og også blev tildelt andre sociale ydelser
- At kommunen indtil borgeren fyldte 18. år havde betalt for at borgeren kunne have en ledsager med til træningsweekender i Danmark seks gange årligt med 56 timer hver gang
- At borgeren efter det fyldte 18. år fik bevilget en ledsageordning på 15 timer om måneden med en opsparingsordning, men først fik bevilget ledsagelse som socialpædagogisk støtte til svømmestævner knap 3 år efter dette tidspunkt.
- Det lægges efter bevisførelsen til grund, at borgeren i den mellemliggende tid på knap 3 år er blevet ledsaget af sine forældre/familie til træningsophold eller fælles opsamlingssteder, og at hun har været "alene" sammen med de øvrige svømmere og trænere på selve træningsopholdet
- I samme periode har borgeren også deltaget i stævner og konkurrencer i Danmark og udlandet, hvor der ikke er søgt om socialpædagogisk støtte.
- At der kun foreligger sparsomme oplysninger om borgerens trivsel, når borgeren har været på egen hånd, men det fremgår af et internt notat i kommunen fra 2016 vedrørende en samtale med en svømmetræner, at borgeren af en svømmetræner bl.a. beskrives som en, *"en af de bedste i gruppen, at [borgeren] fungerer godt, og er klog. [Borger] kan de fleste ting, og fungerer godt i gruppen. De har oplevet, at [borgeren] har det svært, når der er forandringer, og at [borgeren] kan reagere voldsomt. [Borger] ved heller ikke altid, hvornår man kan sige hvad. [Borger] kommer til at tale om voksening, som de øvrige ikke forstår. Når de siger det til [borger], stopper [borger]. Det er [træners] oplevelse, at [borger] søger voksenkontakt. [Træner] tilkendegav, at der kan være behov for en voksen – men at der ikke er behov for pædagogisk viden. Det er [træners] opfattelse, at alle kan give [borger] den nødvendige vejledning. For at være på udtagelseholdet forventes det, at man selvstændigt kan komme fra a til b, og at man ikke har brug for hjælp til eks. At skære maden ud. Ligeledes skal man kunne være tilstede i nuet."*
- Borgerens mor har forklaret, at hun flere gange er blevet ringet op af trænere i forbindelse med episoder med borgeren under træningen.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 48 af 62

- Borgeren ophørte med at have ledsager knap 1½ år efter bevillingen til ledsagelse blev givet den 1. august 2017, da Parasport Danmark frabad sig bistanden bl.a. til borgeren.

Det bemærkes, at KL i sagen har biinterveneret til støtte for Lolland Kommune, og at borgeren har indgivet ansøgning om procesbevilling med henblik på anke til Højesteret.

Utilstrækkeligt tilsyn – Krænkelser: Smarter, komplikationer og førlighed – ingen tortgodtgørelse

I sagen **U2006.1120H** (Boneloc) havde Sundhedsstyrelsen tilsidesat sin lovbestemte tilsynspligt efter centralstyrelsesloven ved ikke at have reageret tilstrækkeligt hurtigt efter, at en overlæge havde rettet henvendelse om, at der havde vist sig problemer med en type knoglecement, som blev benyttet ved hofteoperationer, og at hofteimplantaterne løsnedede sig. Borgeren var i august 1994 – ca. et halvt år efter, at Sundhedsstyrelsen havde hørt om problemer med cementen - blevet hofteopereret under anvendelse af den pågældende knoglecement. I november 1994 fik borgeren stærke smerter. Den indsatte protese blev skiftet i december 1995, hvor det blev konstateret, at protesen var løs. Efterfølgende stødte der komplikationer til, da en lårbensknogle ikke ville gro sammen. Sundhedsstyrelsen erkendte, at den ikke havde levet op til sin tilsynsforpligtelse i sagen og at der var ansvarsgrundlag i sagen. Det var også ubestridt i sagen, at borgeren ikke ville være blevet opereret med Boneloc-cement, hvis Sundhedsstyrelsen havde grebet ind, da den første gang hørte om problemer med cementen.

Østre Landsret afviste tortgodtgørelse. Landsretten henviste i sin begrundelse til det erkendte ansvarsgrundlag, men fandt, at tilsidesættelsen af tilsynsplikten ikke var sket under sådanne særligt krænkende, ydmygende eller hånende omstændigheder, der var egnet til at krænke den pågældende borgers selv- og æresfølelse, hvorfor der ikke var grundlag for at tilkende en borgeren tortgodtgørelse i medfør af erstatningsansvarslovens § 26.

Højesteret tiltrådte landsrettens begrundelse og formulerede konklusionen således:

"Af de grunde, der er anført af landsretten, tiltræder Højesteret, at Sundhedsstyrelsens tilsidesættelse af tilsynsplikten efter centralstyrelseslovens § 2 ikke indebærer en krænkelser af A's selvværd eller omdømme, og der derfor ikke på dette grundlag kan tillægges ham en godtgørelse i medfør af erstatningsansvarslovens § 26".

Både landsrettens og Højesterets præmisser fokuserer alene på graden af retsstridighed. Præmisserne indeholder ingen bemærkninger om, hvordan borgeren er ramt. Højesteret må siges at skærpe landsrettens konklusion, idet Højesteret konkluderer, at det passerede slet ikke indebærer en krænkelser, for hvilken der kan tilkendes tortgodtgørelse.

Afgørelser på grundlag af påstået utilstrækkelig sagsoplysning – Krænkelser: Migræneanfald – ingen tortgodtgørelse

I **U2006.1018H** krævede en borger tortgodtgørelse for utilstrækkelig sagsoplysning, idet borgeren fandt at kommunen på et tidligere tidspunkt end sket skulle have taget initiativ til at udrede hans funktionsevne.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 49 af 62

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 50 af 62

Borgeren, der i en mangeårig periode havde modtaget kontanthjælp, blev af kommunen mødt med krav om aktivering. Borgeren blev sygemeldt med migræne. Kommunen modtog i en periode på ca. 1½ år flere erklæringer fra borgerens læge om, at borgeren principielt stod til rådighed for arbejdsmarkedet, men at hans migræne blev udløst ved krav om aktivering. Kommunen fastholdt kravet om aktivering, og efter at borgeren var udeblevet fra aktivering, tilbageholdt kommunen kontanthjælp i 17 dage, indtil borgeren begyndte på en ny aktivering. En psykiater oplyste i en attest nogle måneder senere, at der var mistanke om, at borgeren led af Aspergers syndrom, og anbefalede yderligere undersøgelser. Ca. et år senere modtog kommunen en erklæring fra en psykolog om, at borgeren led af Aspergers syndrom. Borgeren blev tilkendt højeste førtidspension.

Landsretten fastslog, at kommunen ikke havde oplysninger om borgerens lidelse, da kontanthjælpen blev standset, og at de lægelige oplysninger dengang ikke gav grundlag for at iværksætte en udredning af hans forhold. Kommunen havde inden for rimelig tid iværksat en grundigere udredning i anledning af psykiaterens attest og indledt pensionssag, da diagnosen var stillet. Kommunen havde handlet i overensstemmelse med gældende lovgivning og ikke tilføjede borgeren en retsstridig krænkelse. Der var derfor ikke grundlag for at tillægge borgeren godtgørelse for tort.

Højesteret tiltrådte landsrettens dom med henvisning til landsrettens begrundelse.

Sagen viser, at ikke en hvilken som helst oplysning om en borgers forhold fører til, at der kan stilles krav om undersøgelsesskridt, som går ud over hvad de foreliggende oplysninger giver anledning til, og at det således ikke udgør en retsstridig krænkelse i erstatningsansvarslovens forstand ikke at foranstalte vidtgående undersøgelser uden konkret anledning.

Lang sagsbehandlingstid – Krænkelser: psykisk belastningssyndrom – ingen tortgodtgørelse

I **U2005.523H** var en vindmølle – blandt andet efter anvisning af amtet - blevet opstillet meget tæt på naboskel. Naboen klagede og i forbindelse med klagesagen viste det sig, at møllen var blevet opstillet på et andet sted, end der var givet tilladelse til, og var dermed opstillet i strid med bygningsreglementet. Sagen blev hjemvist til kommunen til fornyet behandling. Først 13 år senere blev byggesagen afgjort ved retlig lovliggørelse. I mellemtiden havde borgeren, der havde søgt om byggetilladelsen, pådraget sig et kronisk belastningssyndrom, og det fremgik af lægelige erklæringer, at "patientens psykiske mén klart kan relateres til den ovennævnte vindmøllesag", lige som Arbejdsskadestyrelsen i en udtalelse havde lagt til grund, at det var vindmøllesagen, der havde forårsaget at borgeren havde udviklet en personlighedsændring.

Landsretten fandt efter bevisførelsen at måtte lægge til grund, at det var kommunens sagsbehandling, der var årsag til borgerens lidelse.

Landsretten fandt imidlertid ikke, at det, trods det forhold at kommunen ikke behandlede ansøgning inden for rimelig tid, og trods det forhold at kommu-

nen havde begået sagsbehandlingsfejl (ikke besvaret anmodninger om aktindsigt), var godtgjort, at det var påregneligt for kommunen, at borgeren som følge heraf ville blive påført personskade. Landsretten henviste til karakteren af de begåede sagsbehandlingsfejl og det samledes hændelsesforløb.

Landsretten konstaterede, at der herefter ikke var grundlag for at tilkende, hverken godtgørelse for varigt men eller erstatning for tab af erhvervsevne, Landsretten konstaterer desuden uden ledsagende bemærkninger i øvrigt, at der ikke er grundlag for godtgørelse for tort efter erstatningsansvarslovens § 26.

Højesteret konstaterer i nogle meget korte præmisser, at kommunen begik fejl ved ikke at have behandlet sagen hurtigere og ved at have tilsidesat reglerne om partsaktindsigt, men at det ikke var en påregnelig følge af disse fejl, at borgeren blev påført psykisk skade. Højesteret afviser på dette grundlag, at borgeren kan få erstatning. Højesteret konstaterer ligeledes helt kort uden ledsagende bemærkninger i øvrigt, at der ikke er grundlag for at pålægge kommunen at betale tortgodtgørelse.

Dommen bekræfter, at det ikke er nok, at der foreligger en retsstridig krænkelse og at krænkelsen har forårsaget skade. Borgeren havde under sagen procederet for påregnelighed, men ikke nærmere for krænkelsens egnethed til at påvirke selv- og æresfølelsen/personens opfattelse af sit eget værd og omdømme.

Ugyldig afgørelse – Krænkelser: Tab af livskvalitet

I forhold til spørgsmålet om tab af livskvalitet kan der henvises til en utrykt **afgørelse fra Københavns Byret af 17. december 1999**. Sagen vedrørte spørgsmålet om krav på erstatning eller økonomisk kompensation for den ulempe, det havde medført, at nogle borgere i strid med serviceloven var blevet frataget deres hjemmehjælp – altså tabt livskvalitet. Der var begået grove fejl af kommunen. Kommunen blev i sagen frifundet for både erstatningskrav og krav om tortgodtgørelse, idet retten udtalte:

”Uanset at det kan have indebåret stort ubehag for sagsøgerne at måtte være uden hjælp til rengøring og indkøb, finder retten ikke, at ulempen har været af så alvorlig karakter, at sagsøgerne kan kræve kompensation for denne, der i øvrigt ikke har været forbundet med noget økonomisk tab.”

Vejledningsfejl – Krænkelser: Bl.a. unødvendig pasdeponering og manglende CPR-nummer – ingen tortgodtgørelse

I **U2006.711Ø** havde en kvindelig amerikansk statsborger nedlagt påstand om tortgodtgørelse for krænkelse i forbindelse med Udlændingestyrelsens forkerte vejledning. Kvinden indgik i 1998 ægteskab med en dansk statsborger. Parret var bosat i England, hvor de begge havde arbejde. I forbindelse med at parret ønskede at bosætte sig i Danmark, indgav kvinden i 2002 ansøgning til Udlændingestyrelsen om opholds- og/eller arbejdstilladelse. Ansøgningen blev indgivet på en standardblanket. Det blev ikke anført, at der søgtes om opholdstilladelse efter EU-reglerne. Ved behandlingen af ansøgningen var Udlændingestyrelsen ikke af egen drift opmærksom på at vejlede kvinden om mulighed for at opnå opholdstilladelse efter EU-retten (på grundlag af principper i en EU-dom). Styrelsen udstedte i stedet en opholdstilladelse

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 51 af 62

delse på et andet grundlag i udlændingeloven, der indebar at hun fik en opholdstilladelse, der gjaldt for 2 år og som bl.a. forudsatte, at hendes ægtefælle stillede en økonomisk garanti. Under sagsbehandlingen var kvindens pas deponeret, og udlevering på grund af nødvendige rejser til USA nødvendiggjorde ansøgning og udstedelse af tilbagerejsetilladelser, da ansøgninger om opholdstilladelse normalt ikke gives til personer, der allerede opholder sig i landet. Kvinden kunne heller ikke få CPR-nummer før ansøgningen var behandlet færdig. Kvinden henviste til andre gener, som bl.a. det manglende CPR-nummer - for en periode svarende til den længere sagsbehandlingstid ved behandling af opholdstilladelse, der ikke skal udstedes efter EU-retten - havde påført hende som følge af processen, fx manglende sygesikringsbevis, dankort og lignende.

Efter henvendelse fra en advokat genoptog Udlændingestyrelsen behandlingen af ansøgningen om opholdstilladelse, idet styrelsen beklagede, at den ikke havde været opmærksom på, at kvinden kunne have ret til opholdstilladelse efter EU-retten. Udlændingestyrelsen udstedte en ny opholdstilladelse der gjaldt for 5 år med virkning fra tidspunktet fra den oprindelige ansøgning, så kvinden ikke mistede "anciennitet" med hensyn til muligheden for varigt ophold. Udlændingestyrelsen henviste til en anden bestemmelse i udlændingeloven, som indeholdt vilkår vedrørende gyldighed, ret til arbejde og forlængelse. Udlændingestyrelsen erstattede ægtefællens udgifter i forbindelse med garantistillelsen.

Også denne opholdstilladelse var i øvrigt fejlbehæftet, idet den bestemmelse, der henvistes til i udlændingeloven, ikke afspejlede de vilkår, der efter EU-retten kunne stilles i forbindelse med opholdstilladelsen.

Østre Landsret fastslog, at bestemmelserne i den oprindelige opholdstilladelse ikke haft nogen konkret betydning for kvinden, og at bestemmelserne i opholdstilladelsen ikke kunne anses for en sådan retsstridig krænkelse af kvindens person, at der var grundlag for at yde tortgodtgørelse.

Ugyldig afgørelse – Krænkelser: retten til privat- og familieliv efter EMRK art. 8 - tortgodtgørelse

Retten på Frederiksberg har endvidere i en utrykt dom afsagt den 21. maj 2019 pålagt Frederiksberg Kommune at betale tortgodtgørelse på 50.000 kr. efter principperne i erstatningsansvarslovens § 26 i anledning af en krænkelse af EMRK art. 8, der omhandler retten til privat- og familieliv. Der var i sagen enighed mellem den krænkede og kommunen om, at der forelå en overtrædelse af reglerne i serviceloven om, at afgørelser om anbringelse uden samtykke skal træffes af Børn og Ungeudvalget. Retten konstaterer fejlen i sine præmisser og konkluderer uden nærmere begrundelse, at den har indebåret en krænkelse i erstatningsansvarslovens § 26's betydning af det anbragte barns ret til privat- og familieliv efter EMRK's artikel 8. I sagen blev nedenstående sag, CASE OF B.B. AND F.B. v. GERMANY, påberåbt af den krænkede.

Sagsfremstillingen i dommen er ikke kronologisk og indeholder så vidt ses flere gentagelser. Det fremgår af sagen, at der bestod et højt konfliktniveau mellem barnet og forældremyndighedsindehaveren og at kommunen fandt det bedst, at barnet i en periode kom på afstand af forældremyndighedsinde-

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 52 af 62

haveren, desuden synes kommunen at have været i tvivl om, hvorvidt forældremyndighedsindehaveren havde samtykket til anbringelsen således at forvaltningen kunne træffe afgørelsen. Anbringelsen varede tilsyneladende 1 år og 7 måneder. Pigen procederede på, at en anbringelse uden for hjemmet var konsekvensen af fejlagtige socialfaglige vurderinger og en åbenbart uproportional støtteforanstaltning, som kommunen havde erkendt, og at det utvivlsomt måtte lægges til grund, at der var tale om en krænkelse af EMRK art. 8. Kommunen havde bl.a. procederet på, at kommunen ikke havde handlet groft uagtsomt, og at fejlagtige vurderinger fra professionelle myndigheds personer efter EMD's praksis ikke i sig selv fører til, at en given foranstaltning er uforenelig med EMRK art. 8.

Dommen må i fravær af mere udførlige præmisser anses for at have ringe eller ingen præjudikatsværdi.

Spørgsmål om sagsoplysningsmangler – Krænkelser af EMRK art. 8 om retten til bl.a. familieliv

KL-konsulenterne har identificeret to domme, **TFA2015.465** fra Vestre Landsret og **U2011.2185Ø**, hvori der var nedlagt påstand om tortgodtgørelse for krænkelse af EMRK art. 8 på grund af påstået ugyldig samværsophævelse henholdsvis ugyldig tvangsanbringelse.

I begge sager fandt domstolene, at sagerne var tilstrækkeligt belyst, og at der derfor ikke var blevet begået ansvarspådragende fejl, der kunne begrunde tortgodtgørelse.

I sagen fra 2015 var faderen til en datter af den opfattelse, at myndighederne havde lagt vægt på urigtige oplysninger om seksuelle krænkelser. Landsretten fandt, at samværsophævelsen alene var begrundet i forældrenes konfliktniveau.

I sagen fra 2011 mente faren, at det var en fejl, at der ikke var lavet en forældrevevneundersøgelse. Landsretten fandt at sagen var tilstrækkeligt oplyst, og bemærkede, at der var krav om indhentelse af forældrevevneundersøgelse i den konkrete situation (servicelovens § 58).

EMRK art. 8 har været påberåbt i flere andre sager, hvor der typisk er nedlagt anerkendelsespåstand om, at kommunen skal anerkende en forælders ret til samvær m.v.

Sagsoplysningsmangel – Krænkelser af familieliv – tilkendt tortgodtgørelse

I sagen **CASE OF B.B. AND F.B. v. GERMANY**⁵² afsagt 14 March 2013 af Menneskerettighedsdomstolen blev et forældrepar tilkendt tortgodtgørelse for krænkelse af EMRK art. 8. I sagen var to søskende blevet akutanbragt efter at de havde oplyst til myndigheds personer, at de blev slået af forældrene når de ikke klarede sig godt i skolen. Efterfølgende traf myndighederne på samme grundlag afgørelse om, at børnene skulle tvangsanbringes. Børnene havde i den forbindelse flere gange og uafhængigt af hinanden med meget detaljerede forklaringer om de voldelige angreb gentaget deres anklager mod forældrene. Under en retssag bekræftede børnene deres forklaringer,

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 53 af 62

⁵² Klagesagsnummer 9424/11

som både byret og appelret fandt troværdige og retterne fandt det ikke afgørende, at der ikke forelå en fagprofessionel vurdering og der fandtes ikke grundlag for at tilsidesætte myndighedernes afgørelse om tvangsanbringelse. Efter knap 1½ års anbringelse trak børnene deres beskyldninger tilbage som løgn og ønskede at komme tilbage til forældrene. Menneskerettighedsdomstolen fandt akutanbringelsen sagligt begrundet. Derimod fandt domstolen afgørelsen om tvangsanbringelse utilstrækkeligt oplyst, da der ikke var objektive beviser på, at de skulle have været udsat for vold, og da afgørelsen således alene hvilede på børnenes udsagn. Tortgodtgørelsen udmålt til 25.000 Euro til hver af forældrene.

Sagsoplysningsmangel – Krænkelser: familieliv – tilkendt tortgodtgørelse

I sagen **CASE OF SANCHEZ CARDENAS v. NORWAY**⁵³ afsagt af Menneskerettighedsdomstolen den 4. oktober 2007 havde en far nedlagt påstand om tortgodtgørelse for krænkelse af EMRK art. 8. Moderen til deres to fælles sønner havde politianmeldt ham for seksuelle krænkelser af den ene dreng. Politiet havde afhørt drengen, uden at det havde bragt nyt til sagen. Sagen blev henlagt. Under en retssag om samværsret fremførte moderen anklagerne igen. Byretten fandt anklagerne ubegrundede og udslag af manipulation fra moderens side og gav faderen samværsret. Moderen ankede dommen og Appellinstansen afgjorde sagen modsat, således at faren ingen samværsret fik med nogen af sønnerne med henvisning til at drengen ikke ønskede at se sin far, og at børnene og familien havde brug for ro. I sine præmisser bemærkede appelretten: ” *I betragtning af de tilgængelige oplysninger i sagen, hvor der er givet ganske detaljerede beskrivelser af misbruget sammen med [drengens] stærke indvendinger mod at se sin far, finder Appelretten, at der er mange elementer, der kan indikere at misbrug er sket. Højesteret har ikke desto mindre ikke fundet det nødvendigt for sin beslutning at gå videre ind i eller tage stilling til dette*”.

Menneskerettighedsdomstolen fandt, at denne bemærkning - uanset om den havde været afgørende for udfaldet af appelrettens dom eller ej – udgjorde en krænkelse af EMRK art. 8. Enten skulle appelretten have undersøgt forholdet nærmere, eller også skulle appelretten have udeladt bemærkningen. Faren blev tilkendt en godtgørelse på 7.000 Euro.

Opsamling

Ser man på den refererede praksis, skal man på et mere objektive grundlag kunne anse myndighedens handlemåde for retsstridig, se således U2006.1018H (den aktiverede, der blev sent udredt). Borgerens subjektive oplevelse er ikke tilstrækkelig.

Selv om der skal være tale om fejl af en vis grovhed, er det ikke dette element i retsfaktum i erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, domstolene har fokus på i de ovennævnte eksempler.

Det konstateres uden nærmere kvalifikation, at myndighederne har handlet retsstridigt, se således U2006.1120H (Boneloc), U2005.523H (Den langvarige vindmøllesag), U2006.711Ø (opholdstilladelsen) hvor myndigheden af egen drift skulle have været opmærksom på et andet retsgrundlag, og endelig Østre Landsrets dom af 22. januar 2020 (svømmeren).

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 54 af 62

⁵³ Klagesagsnummer 12148/03

Fokus er derimod på, om den retsstridige adfærd efter sit omfang og sin karakter har krænket ofrets person, hvilket afvises i alle sagerne uden dog at være så præcise i deres begrundelse som i SE og HØR-dommen.

SE og HØR-dommens tydelighed med hensyn til kravet om, at krænkelsen skal have en vis grovhed, og at den skal være egnet til at påvirke ofrets selv- og æresfølelse, gør det efter KL-konsulenternes opfattelse ikke mindre vanskeligt, at løfte bevisbyrden for, at en retsstridig handlemåde udgør en krænkelse af ofrets person.

5.2.2.2. KL-konsulenternes vurdering – retsstridig krænkelse

Selv om spørgsmålet om tortgodtgørelse beror på en konkret vurdering af omstændighederne i hver enkelt sag, må det på baggrund af relevant retspraksis overordnet konkluderes, at der skal endog meget til, før en formel sagsbehandlingsmangel kan føre til ansvar for tort efter erstatningsansvarslovens § 26.

På baggrund af de ovennævnte danske domme, bortset fra den utrykte byretsdom fra retten på Frederiksberg, som ikke kan tillægges præjudikatsværdi, samt de to EMRK-domme, er det KL-konsulenternes opfattelse, at der som udgangspunkt ikke vil være grundlag for ansvar for tort, medmindre der foreligger omstændigheder af en grovhed som dem, der forelå i de to sager fra Menneskerettighedsdomstolen, hvor der var tale om grove fejl vedrørende sagsoplysningen.

Der ses således ikke af landsretterne eller Højesteret at været tillagt tortgodtgørelse for integritetskrænkelser efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, i anledning af sagsbehandlingsmangler af den karakter, der er konstateret i Frederiksberg Kommune.

KL-konsulenterne må dog tage det forbehold, at retspraksis spænder over mange retsområder, og at forholdene i sager om erstatning og tortgodtgørelse sjældent er helt ens. Det ligger imidlertid uden for rammerne af kommissoriet at gennemgå praksis på tilgrænsende retsområder, som eventuelt kunne være relevante.

Sammenfattende om kriteriet "udsigten til at blive anset for at have handlet ansvarspådragende" som målestok for hvilke ressourcer, der skal lægges i besvarelsen af en henvendelse om tortgodtgørelse, er det isoleret set KL-konsulenternes vurdering, at sandsynligheden for at ifalde ansvar for integritetskrænkelser efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, i anledning af generelt manglende fokus på forvaltningsretlige sagsbehandlingsregler er meget lille.

5.2.3. KL-konsulenternes samlede konklusion – ret til sagsgennemgang på privatretligt grundlag efter henvendelse

Hvis en borger henvender sig med krav om erstatning, skal kommunen besvare henvendelsen. Det følger af det almindelige saglighedskrav og reglerne om god forvaltningsskik.

Hvor grundige undersøgelser kommunen kan iværksætte som led i besvarelsen, må afgøres ud fra det almindelige saglighedskrav, herunder også kravet om økonomisk forsvarlighed.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 55 af 62

Hvis henvendelsen er kvalificeret og har noget for sig og ikke er forældet, vil det være inden for rammerne af saglighedskravet, at kommunen bruger ressourcer på at foretage sin egen vurdering af, om erstatningsbetingelserne er opfyldt og på denne måde forsøger at begrænse udgifter til eventuelle sagsomkostninger i forbindelse med en retssag. Retspraksis viser, at der kun sjældent ydes økonomisk kompensation.

Der er eksempler i praksis på, at offentlige myndigheder er anset for erstatningsansvarlige for mangelfuld vejledning samt grove sagsbehandlingsfejl, der ville kunne medføre en afgørelses ugyldighed. Særligt i sådanne tilfælde vil en sagsgennemgang kunne være relevant.

Sammenlignelige eksempler findes så vidt ses ikke i dansk ret vedrørende tortgodtgørelse⁵⁴.

I praksis vil forældelsesfristen være 3 år for krav om erstatning eller tort, der rettes mod kommunen. Inden for denne frist vil kommunen, hvis henvendelsen er kvalificeret, kunne bruge ressourcer på at foretage sin egen vurdering af erstatningsspørgsmålet.

Kommunen skal være opmærksom på, om kravet er omfattet af kommunens forsikring.

6. Om forældelse

6.1. Indledning

Da nærværende notat skal ses i sammenhæng med borgernes mulighed for at anlægge retssag mod Frederiksberg Kommune, er det relevant at se på, under hvilke omstændigheder fordringer, som borgerne måtte have mod kommunen i anledning af sagsbehandlingsfejl, hos kommunen, består eller måtte være forældede.

Når en fordring er forældet, er fordringen efter dansk ret bortfaldet, jf. forældelseslovens § 23, stk. 1. Der er tale om en materiel ophørsgrund, og ikke blot om bortfald af muligheden for retligt at gennemtvinge skyldnerens pligt til at opfylde fordringen⁵⁵.

En kommune er ikke berettiget til at opfylde forældede fordringer. Dette ville være i strid med kommunalfuldmagtsreglerne, som forbyder begunstiggelse af enkeltpersoner.

6.2. Afgrænsning

Nærværende notat er foranlediget af, at der i Frederiksberg Kommunes familieforvaltning *generelt* er konstateret manglende fokus på forvaltningsretlige sagsbehandlingsregler – navnlig mangler vedrørende handleplan, bør-

⁵⁴ Bortset fra i en nylig afsagt dom af Retten på Frederiksberg, som imidlertid ikke kan tillægges præjudikatsværdi. Dommen er omtalt i notatets afsnit 4.4.2.2.1.

⁵⁵ Bo von Eyben, Forældelse (Karnov Group 2012), s. 964

nesamtale og børnefaglige undersøgelser - i tilknytning til forvaltningens afgrørelser efter serviceloven i modsætning til fx konstateret væsentlige retlige mangler i form af underkendelse af myndighedens retsopfattelse.

Da KL-konsulenterne ikke skal vurdere, hvorvidt fordringer i konkrete sager måtte være forældede, gives der i dette afsnit alene en oversigtlig gennemgang af hovedtrækkene i reglerne om forældelse.

Gennemgangen omfatter med henvisning til kommissoriets afgrænsning, der tager sigte på krav, som borgerne måtte have mod kommunen, ikke bestemmelsen i serviceloven § 168 om forældelse af kommunernes tilbagebetalingskrav i anledning af, at en borger enten har forsømt at give kommunen oplysninger af betydning for retten til hjælp efter serviceloven eller har modtaget hjælp mod bedre vidende.

6.3. Målestokken

6.3.1. Overblik

Ved vurderingen af, om et krav er forældet, er det helt overordnet en forudsætning, at der overhovedet er *stiftet en fordring*, og hvilken type fordring, der i givet fald er tale om, da dette har betydning både for forældelsesfristens længde og for forældelsesfristens begyndelsestidspunkt – d.v.s. det tidspunkt forældelsen begynder at løbe fra.

Dernæst er det relevant at fastslå, *hvilken forældelsesfrist*, der gælder for den pågældende type fordring.

Derefter må man se på, fra hvilket *tidspunkt*, forældelsesfristen begynder at løbe for en fordring af den pågældende karakter, herunder om begyndelsestidspunktet kan være *suspenderet* på grund af uvidenhed om kravet. I forbindelse med suspension har de absolutte forældelsesfrister betydning, da disse sætter en grænse for den periode, begyndelsestidspunktet kan suspenderes⁵⁶.

Endelig må man se på, om forældelsesfristen er blevet *afbrudt*, således at dens udløb forsinkes. Dette spørgsmål omtales dog ikke yderligere, da dette element ikke har nogen sammenhæng med kommunens sagsbehandling, og derfor vil føre for vidt i et notat som dette.

6.3.2. Fordringer

I det omfang, der måtte foreligge en fordring mod Frederiksberg Kommune som følge af sagsbehandlingsfejl, vil det navnlig være relevant at se på hvordan erstatningskrav forældes. Det vil være aktuelt, hvis fx forkert eller manglende vejledning – i det omfang forsømmelsen anses for culpøs – i sig selv har ført til, at en borger har lidt et tab (og de øvrige erstatningsbetingelser i øvrigt er opfyldt).

Det vil også være aktuelt, hvis en afgørelse som følge af kommunens sagsbehandlingsfejl tilsidesættes som ugyldige, og borgeren derved har lidt et økonomisk tab (og de øvrige erstatningsbetingelser i øvrigt er opfyldt).

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 57 af 62

⁵⁶ Bo von Eyben, Erstatning (Karnov Group 2012), s. 588

Kommunen vil også kunne blive mødt med krav om tortgodtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, eller principperne heri, blandt andet som sket i den sag, som Byretten på Frederiksberg afsagde dom i den 21. maj 2019.

6.3.3. Forældelsesfristens længde

Hovedreglen

Forældelsesfristens længde er som udgangspunkt 3 år, jf. forældelseslovens § 3, stk. 1, som altså gælder medmindre en anden frist er fastsat i en af undtagelsesbestemmelserne i §§ 4-11 (eller i anden lovgivning, som dog ikke har relevans i nærværende notat).

Her kan i hvert fald for en teoretisk betragtning være relevant at nævne undtagelserne i forældelseslovens § 5, stk. 1, nr. 3 om fordringer, der hviler på bindende afgørelser, og i lovens § 8 om løbende ydelser til en persons underhold. I praksis har de ingen betydning i det sagskompleks, som Frederiksberg Kommunes genopretningsplan angår, men da bestemmelseernes rækkevidde har givet anledning til tvivl, gennemgås de kort umiddelbart nedenfor.

Undtagelse i medfør af særligt retsgrundlag

Forældelsesfristen kan være længere, hvis fordringen hviler på et særligt retsgrundlag. Efter forældelseslovens § 5, stk. 1, nr. 3, er forældelsesfristen er således 10 år, hvis fordringens eksistens og størrelse er anerkendt skriftligt eller fastslået ved forlig, dom, betalingspåkrav påtegnet af fogedretten eller anden bindende afgørelse. Der var efter den tidligere forældelseslov (1908-loven) tvivl om, hvorvidt en lignende bestemmelse omfattede forvaltningsretlige afgørelser, hvor klagefristen var sprunget eller hvor det ikke var muligt at indbringe afgørelsen for en anden administrativ myndighed. Forarbejderne til den gældende forældelseslovs § 5, stk. 1, nr. 3, har imidlertid præciseret, hvad der gælder:

"Hvad angår administrative afgørelser, finder udvalget, at en sådan afgørelse bør anses for et særligt retsgrundlag, hvis afgørelsen fastslår kravets eksistens og størrelse og er bindende for parterne, fordi den hverken kan indbringes for nogen anden administrativ myndighed eller for domstolene, eller fordi den ikke er indbragt for en anden administrativ myndighed eller for domstolene inden for en foreskrevet frist. Det bemærkes, at det er udgangspunktet, at der ikke gælder frister for at indbringe en administrativ afgørelse for højere administrativ myndighed eller for domstolene"⁵⁷.

Forældelseslovens § 5, stk. 1, nr. 3, kan således ikke bringes i anvendelse i forbindelse med en fordring, der (alene) hviler på en forvaltningsretlig afgørelse truffet af kommunen efter serviceloven. Det gælder selv om klagefristen til Ankestyrelsen måtte være sprunget eller Ankestyrelsen har truffet afgørelse en klagesag, og der således ikke er mulighed for at indbringe afgørelsen for anden administrativ myndighed. En forvaltningsretlig afgørelse er med andre ord ikke bindende i forældelseslovens forstand, når den kan indbringes for domstolene⁵⁸.

⁵⁷ L165 af 28. februar 2007, alm. bem. afsnit 3.2.2.4. Fordringer med særligt retsgrundlag.

⁵⁸ Bo von Eyben, Forældelse (Karnov Group, 2012), s. 690

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 58 af 62

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 59 af 62

Undtagelse om løbende ydelser

Forældelsesfristen kan være længere, hvis der er tale om en grundfordring, der angår pension, livrente, aftægtsydelse, underholdsbidrag eller anden lignende ydelse, der forfalder med bestemte mellemrum, jf. forældelseslovens § 8, idet grundfordringer af denne karakter forældes efter 10 år. De enkelte løbende ydelser, der udspringer af grundfordringen forældes efter hovedreglen, d.v.s. efter 3 år.

Dette betyder ikke, at andre grundfordringer forældes efter 3 år. Det betyder, at andre grundfordring end fordringer på ydelser til en persons underhold slet ikke forældes. Grundfordringer kan således ikke forældes uden særlig hjemmel⁵⁹.

Bestemmelsen er antageligt ikke relevant, fordi det i praksis ikke vil forekomme, at en ret til løbende, sociale ydelser, som en borger har fået en afgørelse om, ikke er blevet udøvet i en periode på over 10 år.

Da det således i praksis næppe forekommer, at en social ydelse ikke gøres gældende i 10 år, behandles denne undtagelse ikke nærmere, og derfor heller ikke med henblik på at fastslå, om der er ydelser efter serviceloven, som i teorien er omfattet af bestemmelsen, fx retten til tabt arbejdsfortjeneste efter servicelovens § 42.

Konklusion

I praksis vil forældelsesfristen med andre ord generelt være 3 år for krav efter serviceloven eller krav om erstatning eller tort, der rettes mod kommunen.

6.3.4. Forældelsesfristens begyndelsestidspunkt.

Krav på ydelser efter serviceloven

Krav på ydelser efter serviceloven forældes efter forældelseslovens § 2, stk. 1, fra det tidligste tidspunkt, hvor borgeren kunne kræve den enkelte ydelse af kommunen. Ved en engangsydelser vil forældelsen således typisk løbe fra det tidspunkt, kommunen traf afgørelse om bevilling af ydelsen. Ved løbende ydelser vil den fristen løbe fra det tidspunkt de enkelte ydelser var forfaldne, fx fra udgangen af en måned ved bagudbetaling af en løbende ydelse.

Begyndelsestidspunktet kan suspenderes, hvis borgeren ikke havde kendt sit krav, jf. nedenfor, men kun i det omfang kravet ikke er forældet efter den absolutte forældelsesfrist.

Krav på erstatning eller tortgodtgørelse

Det fremgår af forældelseslovens § 2, stk. 4, at forældelsesfristen for fordringer på erstatning eller godtgørelse for skade forvoldt uden for kontraktforhold regnes fra tidspunktet for skadens *indtræden*. Det vil sige fra skadens virkningstidspunkt. Dette i modsætning til skadeårsagstidspunktet. Det er ikke givet, at skaden indtræffer på samme tid som den skadevoldende handling. Det fremgår således af forarbejderne til forældelsesloven:

⁵⁹ Bo von Eyben, Forældelse (Karnov Group, 2012), s. 727

"Det følger heraf, at hvis der ved personskade er forskel på tidspunktet for den skadelige påvirkning og tidspunktet for lidelsens opståen - dvs. hvor den skadevoldende handling ikke umiddelbart resulterer i en konstaterbar skade - er det som udgangspunkt tidspunktet for lidelsens opståen, som er afgørende. Kravet kan ikke siges at være forfaldet, før der er opstået en skade"⁶⁰.

Med hensyn til, hvornår en skade er indtrådt, kan det navnlig være vanskeligt at sige, fx hvis skaden indtræder i forbindelse med en proces, der strækker sig over en periode⁶¹. Det fremgår i den forbindelse af forarbejderne, at:

Fristen løber i disse tilfælde fra det tidspunkt, hvor de følger, der kræves erstatning for, har vist sig på en sådan måde, at skadelidte havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse et - eventuelt foreløbigt - erstatningskrav.

Det beror herefter på en konkret vurdering af den skadelidtes forhold, hvornår en sådan anledning og mulighed foreligger.

Suspension

Hvis borgeren ikke havde kendskab til sit krav mod kommunen, regnes forældelsesfristen efter forældelseslovens § 3, stk. 2, først fra den dag borgeren fik eller burde have fået kendskab til sit krav.

Det er ukendskab til de faktiske omstændigheder, som fordringen grunder sig på, der sigtes til. Det vil sige faktiske vildfarelser modsat retsvildfarelser. Forældelsesfristen suspenderes således ikke fordi en borger ikke har kendskab til reglerne i serviceloven. Det gælder både manglende kendskab til reglernes eksistens og manglende kendskab til fortolkningen af reglerne⁶².

Hvis en borger er blevet aktivt misinformeret af kommunen om reglerne – det vil sige, hvis borgeren har bedt om vejledning om et bestemt spørgsmål og bliver misinformeret - og derfor fx afstår fra at ansøge om en ydelse (og i den forbindelse lider tab), vil der være tale om en såkaldt uegentlig retsvildfarelse, som sidestilles med en faktisk vildfarelse. Det fremgår i den forbindelse af forarbejderne til forældelseslovens § 3, stk. 2:

"Det indebærer, at retsvildfarelse på samme måde som efter gældende ret fortsat kun undtagelsesvis vil kunne anerkendes som suspensionsgrund, f.eks. ved fejl begået ved professionel rådgivning eller bistand i juridiske spørgsmål⁶³ og muligvis også i tilfælde, hvor en myndighed i et konkret tilfælde har handlet i strid med en i øvrigt anerkendt fortolkning eller administrativ praksis".

⁶⁰ L 165, fremsat 28. februar 2007, spec. bem til § 2, stk. 4.

⁶¹ Bo von Eyben, Forældelse (Karnov Group, 2012), s. 275.

⁶² U1997.1633H (om en kommunes forkerte forståelse af reglerne om social pension. Borgeren havde kendskab til de faktiske omstændigheder af betydning for afgørelsen, og kunne have anfægtet forståelsen i stedet for at vente på at en dom – i en helt anden sag – viste, at kommunen havde taget fejl – ingen suspension)

⁶³ U2004.955Ø (om misinformation) og U2006.960Ø (om manglende vejledning, skønt opfordret)

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 60 af 62

Om en forældelsesfrist vedrørende krav på ydelser efter serviceloven eller krav på erstatning – eller for en teoretisk betragtning: tortgodtgørelse - er suspenderet, vil således kunne bero på, om kommunen aktivt har misinformeret borgeren om betingelserne for at opnå ydelsen.

Absolut forældelsesfrist

Forældelsesfristen vedrørende krav på ydelser efter serviceloven kan dog, jf. forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 4, ikke suspenderes ud over den absolutte forældelsesfrist på 10 år regnet fra begyndelsestidspunktet i medfør af § 2, stk. 1. Det vil i praksis sige, at forældelsesfristens begyndelse kan suspenderes i op til 7 år. Indtræder kendskabet til kravet på ydelsen senere end 7 år efter, at kravet kunne have været gjort gældende, vil forældelsesfristen på 3 år blot blive tilsvarende afkortet.

For krav på erstatning er den absolutte forældelsesfrist 10 år regnet fra den skadevoldende handlings ophør, jf. forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 2. Det vil sige, at 10 års fristen løber fra det tidspunkt fejlen blev begået⁶⁴. Den absolutte forældelsesfrist i § 3, stk. 3, nr. 2, omfatter kun erstatningskrav og ikke krav om tortgodtgørelse.

Den absolutte forældelsesfrist vedrørende krav om tortgodtgørelse følger bestemmelsen i forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 4 og regnes altså fra skadens indtræden, jf. § 2, stk. 4, og ikke fra den skadevoldende handlings ophør.

6.3.4. Praksis

Da det i praksis er reglerne om suspension, der volder vanskeligheder gives her et par eksempler på suspensionsreglernes anvendelse.

Tortgodtgørelse – uretmæssig tvangsanbringelse – krav endnu ikke opgjort
U.2018.1197H: Børn- og Ungeudvalget i en kommune traf i oktober 2011 afgørelse om at tvangsanbringe As søn, D, uden for hjemmet. Afgørelsen blev i december samme år stadfæstet af Ankestyrelsen, men i maj 2012 ophævet af byretten. A rejste herefter over for kommunen krav om godtgørelse for uretmæssig tvangsanbringelse af D. Byretten frifandt kommunen efter at have foretaget en realitetsprøvelse af sagen. Landsretten stadfæstede dommen med den begrundelse, at et eventuelt krav var forældet, jf. forældelseslovens § 3, stk. 1. Højesteret fandt, at skaden måtte anses for indtrådt ved afgørelsen i oktober 2011, og at forældelsesfristen på 3 år begyndte at løbe fra dette tidspunkt, jf. forældelseslovens § 2, stk. 4. Det kunne ikke ændre herpå, at A på det tidspunkt ikke kunne opgøre sit krav endeligt. A havde været bekendt med de faktiske omstændigheder, som hendes krav støttedes på, og forældelsesfristens begyndelsestidspunkt havde derfor ikke være suspenderet efter lovens § 3, stk. 2. Da retssagen mod kommunen var anlagt i februar 2015, var As eventuelle krav på godtgørelse derfor forældet.

Erstatning – misinformation

U.2004.955, som nævnt ovenfor under afsnit om erstatning (invaliditetsydelse), hvor det af dommens præmisser fremgår:
"Landsretten finder ..., at A ikke, før han i begyndelsen af september 1997 modtog den nævnte vejledning af Århus Kommune, havde anledning til at

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 61 af 62

⁶⁴ Bo von Eyben, Erstatning (Karnov Group, 2012), s. 631.

undersøge, om han skulle være berettiget til andre løbende sociale ydelser end den, han hidtil havde modtaget fra Trundholm Kommune. Han måtte tværtimod på baggrund af den indgående rådgivning, han havde modtaget af kommunens forvaltning, med føje have kunnet gå ud fra, at dette ikke var tilfældet. Herefter findes A som følge af utilregnelig uvidenhed om sit krav indtil september 1997 at have været ude af stand til at gøre dette gældende. jr. forældelseslovens § 3, hvorfor ingen del af hans krav kan anses for forældet.”

Erstatning – manglende vejledning

I principafgørelse **166-12**⁶⁵ fandt Ankestyrelsen derimod, at manglende vejledning ikke kunne bevirke en suspension af forældelsesfristen. Fra afgørelsen:

”I tilfælde, hvor kommunen har tilsidesat sin vejledningspligt, og borgeren derfor skal stilles, som om han var vejledt korrekt, vil retten til efterbetaling være begrænset af den 3-årige forældelsesfrist.

Forældelsen regnes fra det tidligste tidspunkt, hvor borgeren kunne kræve at få fordringen opfyldt. Det vil være på det tidspunkt, hvor borgeren henvender sig, og kommunen bliver opmærksom på fejlen.

Hvis borgeren ikke havde kendskab til de faktiske forhold, som begrunder støtten, regnes forældelsesfristen først fra den dag, hvor borgeren fik eller burde have fået kendskab til disse forhold og til fordringen. Forældelsesfristen suspenderes dermed til dette tidspunkt.

Forældelsesfristen kan ikke suspenderes på grund af uvidenhed om det retlige grundlag for fordringen, herunder ukendskab til lovgivning og retspraksis.”

Se desuden U2019.519V, nævnt under afsnit 4.4.1.2.1.1. om manglende kommunal vejledning om mulighed for invaliditetsydelse som medførte suspension af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt. Dommen forekommer vidtgående.

Dato: 16. april 2020

Sags ID: SAG-2020-00583
Dok. ID: 2899933

E-mail: LRHU@kl.dk
Direkte: 3370 3259

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

www.kl.dk
Side 62 af 62

⁶⁵ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=153740>